

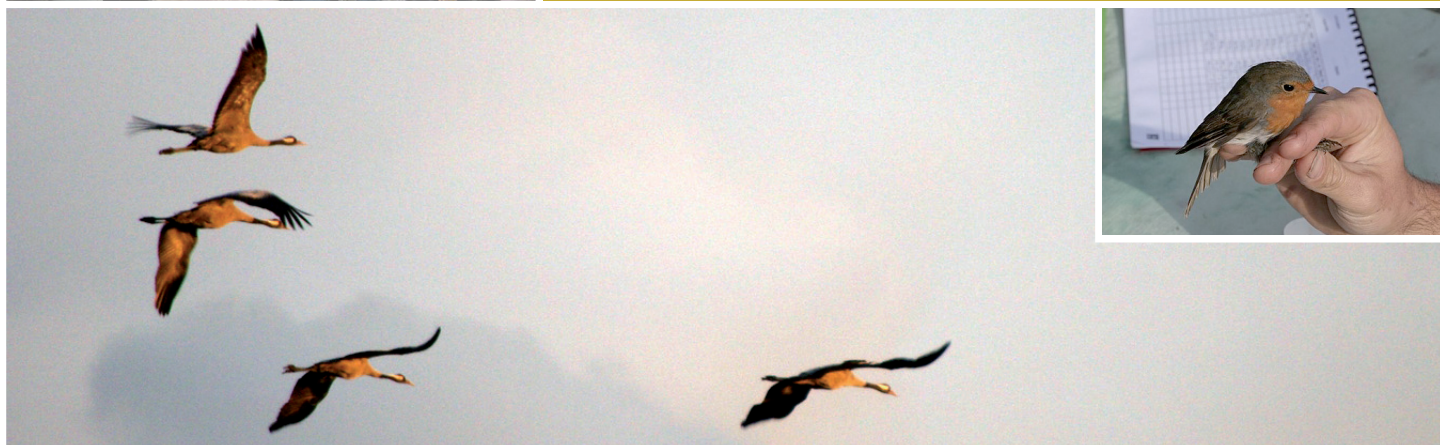
DECEMBER 2010

BELGISCH RINGWERK

OVERZICHT VAN DE IN 2010

UITGEVOERDE ACTIVITEITEN IN BELGIË

KONINKLIJK BELGISCH INSTITUUT VOOR NATUURWETENSCHAPPEN
VAUTIERSTRAAT 29 1000 BRUSSEL, BELGIË

OVERZICHT VAN DE IN 2010 DOOR HET BELGISCH RINGWERK UITGEVOERDE ACTIVITEITEN

INHOUD

INLEIDING: ACTIVITEITEN UITGEVOERD DOOR HET BELGISCH RINGWERK IN 2010

HOOFDSTUK I: HET NETWERK AAN MEDEWERKERS RINGERS IN 2010

HOOFDSTUK II: JAARSTAAT VAN DE IN BELGIË IN 2009 GERINGDE VOGELS

HOOFDSTUK III: DATABASEHEER – INFORMATISERING – PAPAGENO

HOOFDSTUK IV: CERTIFICERING 2010

HOOFDSTUK V: ONDERZOEKSPROGRAMMA'S

HOOFDSTUK VI: SAMENWERKING MET UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN

HOOFDSTUK VII: AANVRAGEN VOOR TOEGANG TOT DE GEGEVENS IN 2010

**HOOFDSTUK VIII: HET RINGWERK ALS POPULAIR-WETENSCHAPPELIJK WERKTUIG
EN ALS BEWUSTMAKING VOOR NATUURBESCHERMING**

**HOOFDSTUK IX: BIBLIOGRAFISCH REPERTORIUM VAN DE PUBLICATIES (2008 -
2010) DIE GEBRUIK MAKEN VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK, KBIN**

HOOFDSTUK X: WERKINGSPROCEDURES

**HOOFDSTUK XI: TOEGANGSPROCEDURES VOOR HET GEBRUIK VAN GEGEVENS VAN
HET BELGISCH RINGWERK (KBIN)**

**HOOFDSTUK XII: TOEGANGSPROCEDURES VOOR HET GEBRUIK VAN DE GEGEVENS
VAN HET BELGISCH RINGWERK, DOOR DE MEDEWERKERS- RINGERS VAN HET KBIN**

HOOFDSTUK XIII: REGLEMENT BETREFFENDE DE AANKOOP VAN MISTNETTEN

Dit verslag werd opgesteld door Didier Vangeluwe met de medewerking van Susanne Englert, Olivier Poncin, Aurel Vandewalle en Michèle Loneux.

Met dank aan Walter Roggeman, Paul Vandenbulcke en Philippe Vandevondele voor hun zeer belangrijke vrijwillige bijdrage.

Contact: Didier Vangeluwe, Belgisch Ringwerk
Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
Vautierstraat 29
1000 Brussel
T: 02/6274355
F: 02/6274113
Mail: Didier.Vangeluwe@naturalsciences.be

Foto's: omslag: Frédéric Dermien, Vincent Bulteau & Didier Vangeluwe; p 19 boven . Didier Vangeluwe, onder. Mancu Cosmin-Ovidiu, p 22 Olivier Seys.
Ontwerp omslag : Thierry De Prince – TEEPEE Studio graphique

ACTIVITITEN VAN HET BELGISCH RINGWERK IN 2010

INLEIDING

Dit rapport stelt de in 2010 gerealiseerde activiteiten in België voor van het Belgisch Ringwerk van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN). Dit komt overeen met de geldigheidsperiode van de ringvergunningen voor wetenschappelijke doeleinden, afgeleverd door de hiertoe bevoegde Gewesten en die ten einde lopen op 31 december 2010.

Het Belgisch Ringwerk is ingeschakeld in het netwerk EURING, de vereniging van Europese ringcentrales. Deze organisatie verzekert de coherentie van de coderingsmethode van de gegevens, alsook het centraliseren van de hervangstbestanden. Dit alles is bedoeld om analyses op continentaal niveau te vergemakkelijken en aldus te bevorderen. EURING ontwikkelt eveneens pan-Europese onderzoekprogramma's, waarin ook het Belgisch Ringwerk zich ten volle engageert.

Het belang van het ringen als instrument voor het behoud van vogels en de natuurlijke habitats wordt geïllustreerd door de intensiteit van het wetenschappelijk gebruik van de aldus bekomen gegevens, zowel voor zuiver wetenschappelijke en toegepaste publicaties als voor de rechtstreekse bepaling of ontwikkeling van het beleid betreffende natuurbehoud via wetteksten en internationale conventies. De doelstellingen van de Belgische Ringwerk richten zich duidelijk op de biologie van het natuurbehoud, waarbij de continuïteit in het verzamelen van de gegevens, de robuustheid van de staalname, de methodologische analyses en de promotie van autecologische studies bevorderd wordt. Het Belgisch Ringwerk maakt het zo mogelijk dat België, en ook de Gewesten, hun verplichtingen kunnen nakomen bij het opvolgen van de vogelpopulaties, in het bijzonder de trekvogels. Deze verplichtingen volgen rechtstreeks uit de EU-richtlijnen 79/409, 92/43, uit de Conventie van Bonn betreffende het Behoud van trekkende soorten (CMS) en het akkoord over de watervogels van Afrika-Eurazië (AEWA). De bijdrage van België tot de studie van de Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola*, de meest bedreigde zangvogel in Europa, is een mooi voorbeeld.

Dit werk wordt gerealiseerd dank zij de inzet van een netwerk van 53 ringgroepen met een totaal van 342 vrijwillige medewerkers-ringers. Voor een actuele staat van dit netwerk, zie hoofdstuk I.

Tijdens het jaar 2009 werden er in België 635.316 wilde vogels geringd. Voor de details van het ringoverzicht, per soort en per leeftijdsklasse (pulli vs volgroeid), zie hoofdstuk II.

Sinds 2000 wordt een grote inspanning gedaan om de ringgegevens te informatiseren (programma PAPAGENO) om de toegang tot en het bestuderen van deze gegevens te vergemakkelijken. Bijna het totaal van de jaarlijks verzamelde ringgegevens in België is elektronisch beschikbaar. De huidige doelstelling is het vervolledigen van het bestand van hervangsten. Voor de stand van zaken op gebied van informatisering van de ringgegevens, zie hoofdstuk III.

De wijze van de certificering van de ringers van het KBIN is een van de pijlers van het systeem omdat het de kwaliteit van de verzamelde gegevens garandeert. De resultaten van de examenzitting van 2010, waaraan 20 kandidaten deelnamen, zijn opgenomen in hoofdstuk IV.

De actuele onderzoekprogramma's worden voorgesteld in hoofdstuk V. De belangrijkste thema's waarin het Belgisch Ringwerk expertise opbouwt, zijn: de studie van fluctuaties in de populaties, het probleem van invasieve soorten, lange-termijn monitoring van kwetsbare soorten en epidemiologische opvolging bij in het wild levende vogels.

De ringdienst werkt rechtstreeks samen met Universiteiten en Hogescholen met het oog op de exploitatie van de gegevens. De lopende thesissen, verhandelingen en studiewerken worden in hoofdstuk VI voorgesteld.

De lijst van aanvragen voor toegang tot de gegevens (2010) wordt in hoofdstuk VII voorgesteld.

Bewustmaking tot de schoonheid en kwetsbaarheid van de natuur is een onderdeel van de essentiële doelstellingen van het Belgisch Ringwerk. De acties die in dit kader werden gerealiseerd, worden voorgesteld in hoofdstuk VIII (ringstations open en toegankelijk voor het publiek, ontdekking van Slechtvalken die broeden in Sint-Michiël en Goedelekathedraal, media-ondersteuning).

Het bibliografisch repertorium van de studies die gebruik maken van geringde vogels in het kader van de activiteiten van het Belgisch Ringwerk, wordt stelselmatig vervolledigd. Een voorlopige versie van de lijst van gepubliceerde of voorgestelde werken van 2005 tot 2009 wordt voorgesteld in hoofdstuk IX. De realisatie van een volledig repertorium wordt verdergezet, rekening houdend met de moeilijkheid tot het identificeren van internationale studies gebaseerd op de exploitatie van pan-Europese EURING bestanden. Het Belgisch Ringwerk draagt aanzienlijk bij aan deze bestanden en dus aan hun exploitatie. Dit repertorium is beschikbaar op de webstek van het KBIN en wordt regelmatig bijgewerkt. Overdrukken van alle opgenomen artikels zijn beschikbaar op de Ringdienst.

De laatste jaren werden er verschillende procedures gespecificeerd die toepasselijk zijn op de ringactiviteiten. Zij worden vermeld in hoofdstuk X. De procedures in verband met de toegang tot de gegevens zijn opgenomen in hoofdstuk XI en XII. De nieuwe procedure waarin de aankoop van mistnetten wordt gereguleerd, is te vinden onder hoofdstuk XIII.

Het Belgisch Ringwerk (KBIN) wordt gefinancierd door de FOD Wetenschapsbeleid en door de ringers zelf. Tijdens de behandelde periode werd bijkomende financiering bekomen van de FOD Wetenschapsbeleid, de FOD Volksgezondheid, het FAVV, de Europese Commissie, de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Electrabel GDF-Suez.

.

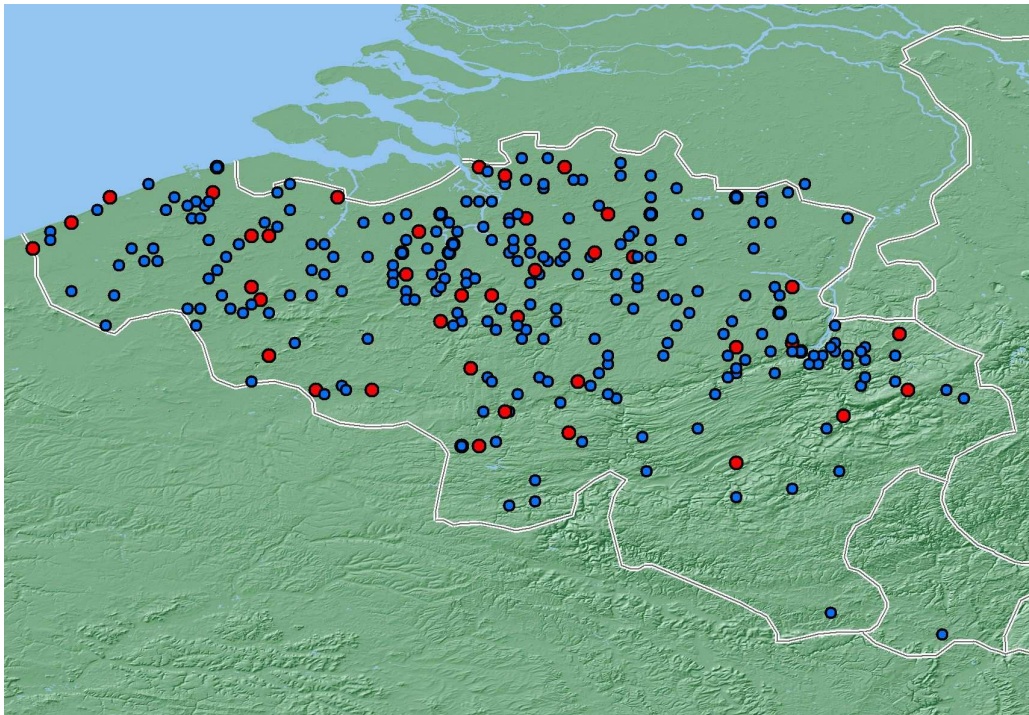
HOOFDSTUK I

HET NETWERK VAN MEDEWERKERS - RINGERS IN 2010

Het netwerk van Belgische ringers telde op 01/01/2010 342 medewerkers. Allen zijn ze gecertificeerd; de tegenwoordig lopende procedure in deze materie wordt uiteengezet in hoofdstuk IV. Drieënvijftig ringgroepen waren in 2010 actief. Ze telden elk tussen de 1 en 21 ringers. 32 groepen hebben hun zetel in Vlaanderen, 20 in Wallonië en 1 in Brussel. De geografische spreiding van de ringers is weergegeven in Figuur 1.

Johan Wouters, medewerker-ringer bij groep 02 Halle, is onverwacht overleden in november 2010. Wij bieden de familie en zijn collega's binnen de groep onze oprechte deelneming aan.

Bij de in 2010 ingeschreven ringers hebben er 56 een nestvergunning, 255 een vangvergunning en 31 een specifieke vergunning. De verdeling van de ringvergunningen over de verschillende gewesten is als volgt: 260 voor het Vlaams Gewest, 149 voor het Waals Gewest en 29 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Figuur 1: Woonplaats van de 342 medewerkers ringers van het KBIN in 2010. De woonplaats van de ringgroepoverste is aangeduid met een rode stip.

HOOFDSTUK II

JAARSTAAT VAN DE IN BELGIË IN 2009 GERINGDE VOGELS

	soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Dodaars	0	9	9
<i>Podiceps cristatus</i>	Fuut	0	7	7
<i>Sula bassana</i>	Jan Van Gent	0	1	1
<i>Phalacrocorax carbo</i>	Aalscholver	20	8	28
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Kuifaalscholver	0	2	2
<i>Botaurus stellaris</i>	Roerdomp	0	2	2
<i>Ixobrychus minutus</i>	Woudaapje	0	1	1
<i>Egretta garzetta</i>	Kleine Zilverreiger	0	1	1
<i>Egretta alba</i>	Grote Zilverreiger	0	5	5
<i>Ardea cinerea</i>	Blauwe Reiger	235	86	321
<i>Ardea purpurea</i>	Purperreiger	0	1	1
<i>Ciconia nigra</i>	Zwarte Ooievaar	49	0	49
<i>Ciconia ciconia</i>	Ooievaar	74	6	80
<i>Platalea leucorodia</i>	Lepelaar	12	0	12
<i>Cygnus olor</i>	Knobbelzwaan	64	73	137
<i>Cygnus atratus</i>	Zwarte Zwaan	0	1	1
<i>Anser albifrons</i>	Kolgans	0	1	1
<i>Anser anser</i>	Grauwe Gans	0	2	2
<i>Anser indicus</i>	Indische Gans	0	2	2
<i>Branta canadensis</i>	Canadese Gans	70	676	746
<i>Branta leucopsis</i>	Brandgans	4	17	21
<i>Chloephaga picta</i>	Magelaengans	0	1	1
<i>Alopochen aegyptiacus</i>	Nijlgans	23	29	52
<i>Tadorna tadorna</i>	Bergeend	10	107	117
<i>Aix sponsa</i>	Carolinaeend	0	1	1
<i>Aix galericulata</i>	Mandarijneend	0	1	1
<i>Anas penelope</i>	Smient	0	10	10
<i>Anas strepera</i>	Krakeend	0	14	14
<i>Anas crecca</i>	Wintertaling	0	11	11
<i>Anas platyrhynchos</i>	Wilde Eend	60	569	629
<i>Anas clypeata</i>	Slobeend	0	1	1
<i>Aythya ferina</i>	Tafeleend	0	25	25
<i>Aythya fuligula</i>	Kuifeend	9	64	73
<i>Melanitta fusca</i>	Grote Zee-eend	0	1	1
<i>Pernis apivorus</i>	Wespendief	22	7	29
<i>Milvus migrans</i>	Zwarte Wouw	0	2	2
<i>Milvus milvus</i>	Rode Wouw	25	0	25
<i>Circus aeruginosus</i>	Bruine Kiekendief	60	7	67
<i>Circus cyaneus</i>	Blauwe Kiekendief	0	8	8
<i>Circus pygargus</i>	Grauwe Kiekendief	5	2	7
<i>Accipiter gentilis</i>	Havik	219	47	266
<i>Accipiter nisus</i>	Sperwer	351	408	759
<i>Buteo buteo</i>	Buizerd	233	318	551
<i>Falco tinnunculus</i>	Torenvalk	1808	209	2017
<i>Falco columbarius</i>	Smelleken	0	8	8
<i>Falco subbuteo</i>	Boomvalk	33	63	96

	soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Falco peregrinus</i>	Slechtvalk	95	10	105
<i>Perdix perdix</i>	Partrijs	0	8	8
<i>Coturnix coturnix</i>	Kwartel	0	3089	3089
<i>Phasianus colchicus</i>	Fazant	0	4	4
<i>Rallus aquaticus</i>	Waterral	0	1996	1996
<i>Porzana porzana</i>	Porseleinhoen	0	69	69
<i>Crex crex</i>	Kwartelkoning	0	1	1
<i>Gallinula chloropus</i>	Waterhoen	23	596	619
<i>Fulica atra</i>	Meerkoet	6	347	353
<i>Haematopus ostralegus</i>	Scholekster	77	12	89
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Kluut	4	2	6
<i>Charadrius dubius</i>	Kleine Plevier	16	23	39
<i>Charadrius hiaticula</i>	Bontbekplevier	4	9	13
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Strandplevier	2	2	4
<i>Pluvialis apricaria</i>	Goudplevier	0	203	203
<i>Pluvialis squatarola</i>	Zilverplevier	0	1	1
<i>Vanellus vanellus</i>	Kievit	730	219	949
<i>Calidris canutus</i>	Kanoetstrandloper	0	1	1
<i>Calidris melanotos</i>	Gestreepte Strandloper	0	1	1
<i>Calidris ferruginea</i>	Krombekstrandloper	0	1	1
<i>Calidris maritima</i>	Paarse Strandloper	0	1	1
<i>Calidris alpina</i>	Bonte Strandloper	0	12	12
<i>Philomachus pugnax</i>	Kemphaan	0	7	7
<i>Lymnocyptes minimus</i>	Bokje	0	9	9
<i>Gallinago gallinago</i>	Watersnip	0	94	94
<i>Scolopax rusticola</i>	Houtsnip	0	39	39
<i>Limosa limosa</i>	Grutto	20	6	26
<i>Numenius phaeopus</i>	Regenwulp	0	62	62
<i>Numenius arquata</i>	Wulp	8	29	37
<i>Tringa totanus</i>	Tureluur	0	68	68
<i>Tringa nebularia</i>	Groenpootruiter	0	19	19
<i>Tringa ochropus</i>	Witgatje	0	100	100
<i>Tringa glareola</i>	Bosruiter	0	7	7
<i>Actitis hypoleucos</i>	Oeverloper	0	158	158
<i>Arenaria interpres</i>	Steenloper	0	61	61
<i>Larus melanocephalus</i>	Zwartkopmeeuw	440	216	656
<i>Larus ridibundus</i>	Kokmeeuw	913	6578	7491
<i>Larus canus</i>	Stormmeeuw	2	3756	3758
<i>Larus canus heinei</i>	Stormmeeuw ssp heinei	0	179	179
<i>Larus fuscus</i>	Kleine Mantelmeeuw	773	475	1248
<i>Larus fuscus graellsii</i>	Kleine Mantelmeeuw ssp graellsii	0	1	1
<i>Larus fuscus intermedius</i>	Kleine Mantelmeeuw ssp intermedius	0	4	4
<i>Larus argentatus x Larus fuscus</i>	K.Mantelmeeuw x Zilvermeeuw	2	0	2
<i>Larus argentatus</i>	Zilvermeeuw	293	958	1251
<i>Larus argentatus argentatus</i>	Zilvermeeuw ssp argentatus	0	9	9
<i>Larus michahellis</i>	Geelpootmeeuw	3	1	4
<i>Larus argentatus x Larus michahellis</i>	Zilvermeeuw x Geelpootmeeuw	2	0	2
<i>Larus cachinnans</i>	Pontische Meeuw	0	1	1
<i>Larus marinus</i>	Grote Mantelmeeuw	0	1	1
<i>Sterna sandvicensis</i>	Grote Stern	0	135	135

	soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Sterna hirundo</i>	Visdief	38	541	579
<i>Sterna paradisaea</i>	Noordse Stern	0	1	1
<i>Sterna albifrons</i>	Dwergstern	0	30	30
<i>Chlidonias niger</i>	Zwarte Stern	0	9	9
<i>Uria aalge</i>	Zeekoet	0	14	14
<i>Acla torda</i>	Alk	0	2	2
<i>Columba oenas</i>	Holenduif	674	179	853
<i>Columba palumbus</i>	Houtduif	110	651	761
<i>Streptopelia decaocto</i>	Turkse Tortel	56	1013	1069
<i>Streptopelia turtur</i>	Tortel	10	2	12
<i>Cuculus canorus</i>	Koekoek	2	17	19
<i>Psittacula krameri</i>	Halsbandparkiet	0	39	39
<i>Tyto alba</i>	Kerkuil	926	130	1056
<i>Bubo bubo</i>	Oehoe	58	4	62
<i>Athene noctua</i>	Steenuil	1505	318	1823
<i>Strix aluco</i>	Bosuil	330	149	479
<i>Asio otus</i>	Ransuil	16	82	98
<i>Asio flammeus</i>	Velduil	0	8	8
<i>Aegolius funereus</i>	Ruigpootuil	0	1	1
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Nachtzwaluw	2	20	22
<i>Apus apus</i>	Gierzwaluw	213	159	372
<i>Alcedo atthis</i>	Ijsvogel	6	151	157
<i>Jynx torquilla</i>	Draaihals	0	297	297
<i>Picus viridis</i>	Groene Specht	7	119	126
<i>Dryocopus martius</i>	Zwarte Specht	9	2	11
<i>Dendrocopos major</i>	Grote Bonte Specht	9	347	356
<i>Dendrocopos medius</i>	Middelste Bonte Specht	5	9	14
<i>Dendrocopos minor</i>	Kleine Bonte Specht	9	16	25
<i>Lullula arborea</i>	Boomleeuwerik	0	210	210
<i>Alauda arvensis</i>	Veldleeuwerik	4	11488	11492
<i>Riparia riparia</i>	Oeverzwaluw	60	945	1005
<i>Hirundo rustica</i>	Boerenzwaluw	5510	13260	18770
<i>Delichon urbica</i>	Huiszwaluw	804	708	1512
<i>Anthus richardi</i>	Grote Pieper	0	5	5
<i>Anthus campestris</i>	Duinpieper	0	2	2
<i>Anthus trivialis</i>	Boompieper	0	1205	1205
<i>Anthus pratensis</i>	Graspieper	8	15278	15286
<i>Anthus spinoletta</i>	Water/oeverpieper	0	4	4
<i>Anthus spinoletta spinoletta</i>	Waterpieper	0	359	359
<i>Anthus spinoletta littoralis</i>	Oeverpieper	0	18	18
<i>Motacilla flava</i>	Gele Kwikstaart	5	1897	1902
<i>Motacilla flava flava</i>	Gele Kwikstaart ssp <i>flava</i>	0	110	110
<i>Motacilla flava flavissima</i>	Gele Kwikstaart ssp <i>flavissima</i>	0	34	34
<i>Motacilla flava thunbergii</i>	Gele Kwikstaart ssp <i>thunbergii</i>	0	17	17
<i>Motacilla cinerea</i>	Grote Gele Kwikstaart	120	908	1028
<i>Motacilla alba</i>	Witte Kwikstaart	62	2877	2939
<i>Motacilla alba alba</i>	Witte Kwikstaart ssp <i>alba</i>	35	1880	1915
<i>Motacilla alba yarrellii</i>	Witte Kwikstaart ssp <i>yarrellii</i>	0	65	65
<i>Bombycilla garrulus</i>	Pestvogel	0	7	7
<i>Cinclus cinclus</i>	Waterspreeuw	347	30	377

	soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Winterkoning	97	2400	2497
<i>Prunella modularis</i>	Heggemus	112	17630	17742
<i>Erithacus rubecula</i>	Roodborst	97	31147	31244
<i>Luscinia megarhynchos</i>	Nachtegaal	0	296	296
<i>Luscinia svecica</i>	Blauwborst	2	932	934
<i>Luscinia svecica svecica</i>	Roodgesterde Blauwborst	0	2	2
<i>Luscinia svecica cyanecula</i>	Witgesterde Blauwborst	0	751	751
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Zwarte Roodstaart	189	191	380
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Gekraagde Roodstaart	144	2647	2791
<i>Saxicola rubetra</i>	Paapje	0	277	277
<i>Saxicola torquata</i>	Roodborsttapuit	130	195	325
<i>Oenanthe oenanthe</i>	Tapuit	0	135	135
<i>Oenanthe oenanthe leucorhoa</i>	Tapuit ssp <i>leucorhoa</i>	0	79	79
<i>Oenanthe oenanthe oenanthe</i>	Tapuit ssp <i>oenanthe</i>	0	60	60
<i>Turdus torquatus</i>	Beflijster	0	2	2
<i>Turdus torquatus torquatus</i>	Beflijster ssp <i>torquatus</i>	0	2	2
<i>Turdus merula</i>	Merel	652	7608	8260
<i>Turdus pilaris</i>	Kramsvogel	16	2817	2833
<i>Turdus philomelos</i>	Zanglijster	238	7398	7636
<i>Turdus iliacus</i>	Koperwiek	0	10742	10742
<i>Turdus viscivorus</i>	Grote Lijster	23	176	199
<i>Cettia cetti</i>	Cetti's Zanger	0	122	122
<i>Cisticola juncidis</i>	Waaierstaartrietzanger	0	1	1
<i>Locustella lanceolata</i>	Kleine Sprinkhaanrietzanger	0	1	1
<i>Locustella naevia</i>	Sprinkhaanrietzanger	0	2583	2583
<i>Locustella fluviatilis</i>	Krekelzanger	0	2	2
<i>Locustella luscinioides</i>	Snor	0	115	115
<i>Acrocephalus paludicola</i>	Waterrietzanger	0	69	69
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	Rietzanger	0	11517	11517
<i>Acrocephalus agricola</i>	Veldrietzanger	0	1	1
<i>Acrocephalus dumetorum</i>	Struikrietzanger	0	1	1
<i>Acrocephalus palustris</i>	Bosrietzanger	8	13604	13612
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Kleine Karekiet	31	84407	84438
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Grote Karekiet	0	43	43
<i>Hippolais icterina</i>	Spotvogel	9	594	603
<i>Hippolais polyglotta</i>	Orpheusspotvogel	0	9	9
<i>Sylvia nisoria</i>	Sperwergrasmus	0	13	13
<i>Sylvia curruca</i>	Braamsluiper	7	624	631
<i>Sylvia communis</i>	Grasmus	15	6928	6943
<i>Sylvia borin</i>	Tuinluiter	4	12033	12037
<i>Sylvia atricapilla</i>	Zwartkop	9	128201	128210
<i>Phylloscopus inornatus</i>	Bladkoninkje	0	19	19
<i>Phylloscopus inornatus inornatus</i>	Bladkoninkje ssp <i>inornatus</i>	0	1	1
<i>Phylloscopus schwarzi</i>	Raddes Boszanger	0	1	1
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Fluiter	16	96	112
<i>Phylloscopus collybita</i>	Tjiftjaf	0	20354	20354
<i>Phylloscopus collybita abietinus</i>	Tjiftjaf ssp <i>abietinus</i>	0	4	4
<i>Phylloscopus collybita tristis</i>	Tjiftjaf ssp <i>tristis</i>	0	1	1
<i>Phylloscopus trochilus</i>	Fitis	0	5472	5472
<i>Phylloscopus trochilus acredula</i>	Fitis ssp <i>acredula</i>	0	1	1

	soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Regulus regulus</i>	Goudhaantje	0	1425	1425
<i>Regulus ignicapillus</i>	Vuurgoudhaantje	0	836	836
<i>Muscicapa striata</i>	Grauwe Vliegenvanger	112	83	195
<i>Ficedula hypoleuca</i>	Bonte Vliegenvanger	3443	342	3785
<i>Panurus biarmicus</i>	Baardmannetje	0	28	28
<i>Aegithalos caudatus</i>	Staartmees	79	2580	2659
<i>Parus palustris</i>	Glanskop	105	237	342
<i>Parus montanus</i>	Matkop	36	350	386
<i>Parus cristatus</i>	Kuifmees	114	185	299
<i>Parus ater</i>	Zwarte Mees	1054	655	1709
<i>Parus caeruleus</i>	Pimpelmees	20379	13552	33931
<i>Parus major</i>	Koolmees	31313	19052	50365
<i>Sitta europaea</i>	Boomklever	1407	248	1655
<i>Certhia familiaris</i>	Taigaboomkruiper	0	14	14
<i>Certhia brachydactyla</i>	Boomkruiper	256	389	645
<i>Remiz pendulinus</i>	Buidelmees	0	2	2
<i>Oriolus oriolus</i>	Wielewaal	0	1	1
<i>Lanius collurio</i>	Grauwe Klauwier	658	132	790
<i>Lanius excubitor</i>	Klapekster	0	6	6
<i>Garrulus glandarius</i>	Vlaamse Gaai	4	231	235
<i>Pica pica</i>	Ekster	16	292	308
<i>Nucifraga c. caryocatactes</i>	Notenkraker ssp <i>caryocatactes</i>	0	1	1
<i>Corvus monedula</i>	Kauw	819	2253	3072
<i>Corvus frugilegus</i>	Roek	0	25	25
<i>Corvus corone</i>	Zwarte Kraai	17	808	825
<i>Corvus corax</i>	Raaf	14	0	14
<i>Sturnus vulgaris</i>	Spreeuw	866	8992	9858
<i>Passer domesticus</i>	Huismus	255	3884	4139
<i>Passer montanus</i>	Ringmus	592	4760	5352
<i>Passer montanus x P. domesticus</i>	Ringmus x Huismus	0	2	2
<i>Fringilla coelebs</i>	Vink	93	7320	7413
<i>Fringilla montifringilla</i>	Keep	0	3812	3812
<i>Serinus serinus</i>	Europese Kanarie	0	282	282
<i>Carduelis chloris</i>	Groenling	40	12313	12353
<i>Carduelis carduelis</i>	Putter	0	1747	1747
<i>Carduelis carduelis carduelis</i>	Putter ssp <i>carduelis</i>	0	1	1
<i>Carduelis spinus</i>	Sijs	0	2850	2850
<i>Carduelis cannabina</i>	Kneu	22	5348	5370
<i>Carduelis flavirostris</i>	Frater	0	1	1
<i>Carduelis flammea</i>	Barmsijs	0	47	47
<i>Carduelis flammea flammea</i>	Grote Barmsijs	0	213	213
<i>Carduelis flammea cabaret</i>	Kleine Barmsijs	0	326	326
<i>Loxia curvirostra</i>	Kruisbek	0	81	81
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Goudvink	0	71	71
<i>Pyrrhula pyrrhula pyrrhula</i>	Goudvink ssp <i>pyrrhula</i>	0	6	6
<i>Pyrrhula pyrrhula europaea</i>	Goudvink ssp <i>europaea</i>	12	267	279
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Appelvink	0	1175	1175
<i>Calcarius lapponicus</i>	Ijsgors	0	7	7
<i>Plectrophenax nivalis</i>	Sneeuwgor	0	9	9
<i>Emberiza leucocephalos</i>	Witkopgor	0	1	1

	soort	pulli	volgroeid	totaal
<i>Emberiza citrinella</i>	Geelgors	8	984	992
<i>Emberiza cirrus</i>	Cirlgors	0	1	1
<i>Emberiza cia</i>	Grijze Gors	0	1	1
<i>Emberiza hortulana</i>	Ortolaan	0	10	10
<i>Emberiza pusilla</i>	Dwerggors	0	2	2
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Rietgors	1	5505	5506
<i>Miliaria calandra</i>	Grauwe Gors	0	3	3
		81253	554063	635316

HOOFDSTUK III

DATABEHEER – INFORMATISERING – PAPAGENO

De ringgegevens en de terugmeldingen verkregen in het kader van het Belgisch Ringwerk staan ter beschikking van onderzoekers, al of niet professionelen, die ze wensen te analyseren. De procedures om deze gegevens te verkrijgen worden uiteengezet in de hoofdstukken XI en XII van dit verslag en staan ter beschikking op de webstek van het Belgisch Ringwerk. Het hoofddoel van het programma PAPAGENO, sinds 2000 ontwikkeld dankzij het talent en de belangloze inzet van een medewerker-ringer (Paul Vandenbulcke), is de gemakkelijke toegang tot de gegevens door ze elektronisch ter beschikking te stellen.

Het programma PAPAGENO

PAPAGENO werd vanaf 2000 ter beschikking gesteld van alle medewerkers-ringers. Nieuwe versies zagen het daglicht in 2003, 2005, 2007 en 2010. Omdat het niet de bedoeling was medewerkers uit te sluiten, kunnen de personen die ingeschreven zijn voor 2010, nog steeds hun gegevens insturen op papieren ringlijsten. Sinds 2010 zijn de nieuwe groepsverantwoordelijken verplicht PAPAGENO te gebruiken. Vanaf 2011 moeten nieuwe medewerkers hun gegevens doorgeven op PAPAGENO formaat. Ofwel brengen ze die zelf in, ofwel laten ze dit doen door een ander lid van de groep.

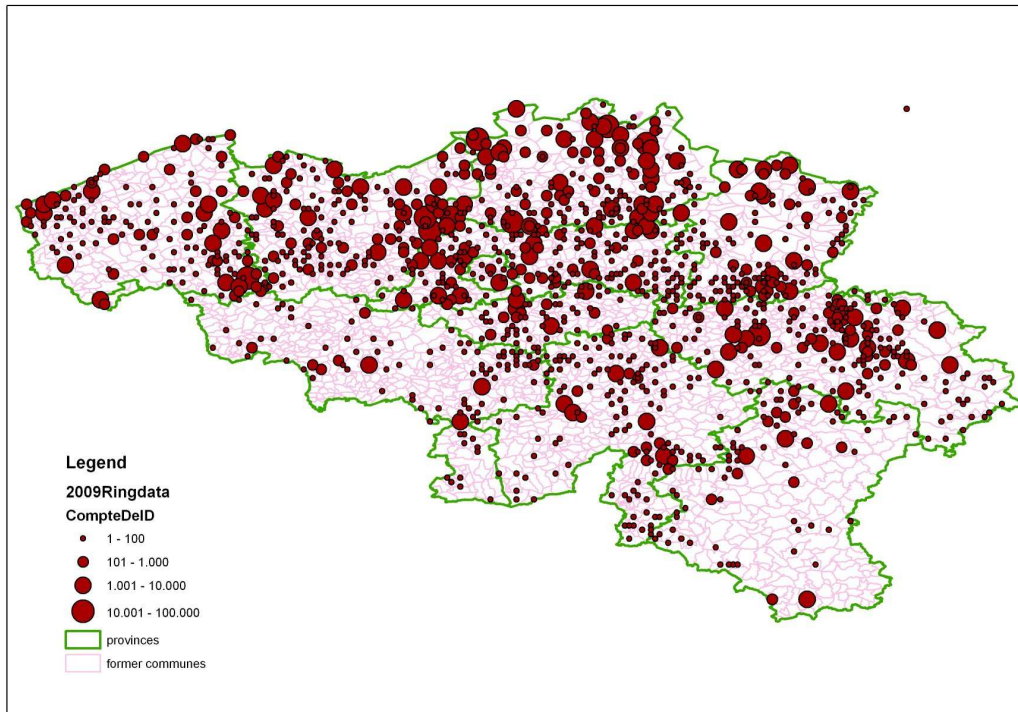
Het programma beoogt meerdere objectieven. Het laat de ringers toe hun ringgegevens en terugvangsten te digitaliseren binnen een zeer gebruiksvriendelijke Windows-omgeving, die hen bovendien de mogelijkheid biedt een groot aantal analyses uit te voeren, waaronder cartografische verwerking. PAPAGENO beoogt eveneens een kwaliteitsverbetering van de ingevoerde data door de mogelijkheid te creëren bijkomende gegevens te coderen over vanginspanning, typologie van de habitat op de vangstplaats met daarnaast ook morfometrische variabelen en etho-ecologische parameters. Een speciale versie voor het inbrengen van terugmeldingen door niet-ringers, die ringnummers van op afstand aflezen, staat ter beschikking van de geïnteresseerden

De medewerkers-ringers sturen hun gegevensbestanden, die automatisch door PAPAGENO geproduceerd worden, regelmatig door naar het KBIN via internet. Deze doorgegeven bestanden worden dan in de databank van het Ringwerk opgenomen. Dit systeem vergemakkelijkt het inbrengen van gegevens, verhoogt hun kwaliteit, vermijdt verzending per post, automatiseert voor een deel de verwerking van de terugvangsten en maakt het mogelijk over elektronische gegevens te beschikken die gemakkelijk toegankelijk zijn voor analyse.

Staat van informatisering

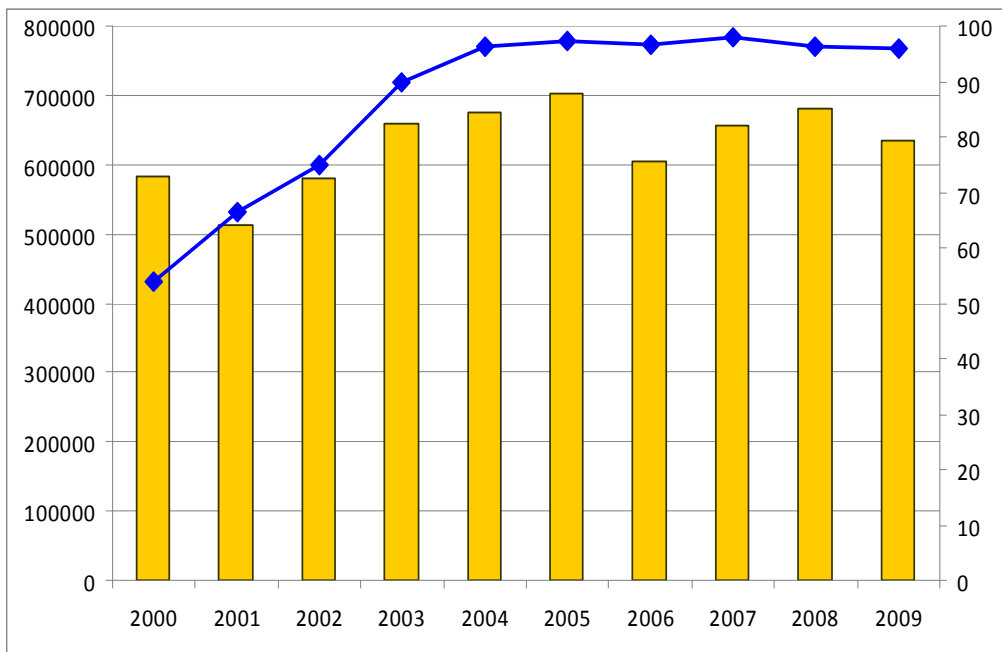
Op 1 december 2010 telde de databank met ringgegevens van het KBIN 9.225.048 records, Dit vertegenwoordigt een aangroei van 846.316 gegevens sinds vorig jaar. Elk record komt met één ringnummer overeen en bevat tot 39 velden, waarvan er 13 systematisch worden ingevuld. Driehonderd tweeënnegentig soorten en ondersoorten zijn hierin betrokken.

De geografische spreiding van de ringinspanning wordt getoond in figuur 2. Ten minste 1 vogel werd geringd op het grondgebied van 1300 lokaliteiten gedurende 2009. Op 9 van die lokaliteiten oversteeg het aantal geringde vogels 10.000 individuen. Terwijl er op 118 andere plaatsen slechts één vogel werd geringd.

Figuur 2. Verspreiding van de locaties waar vogels in 2009 werden geringd, met aanduiding van het aantal betrokken individuen. De analyse omvat 608.720 gegevens, d.i. 95,8 % van de jaarstaat.

Het percentage ingevoerde ringgegevens bedraagt 95,8 % in 2009. Sinds 2004 is deze waarde steeds hoger dan 95%. Een maximum van 98,1 werd bereikt in 2007 (Figuur 3). Het gemiddelde percentage voor de periode 1994 – 2003 bedroeg 54,9 %.

Figuur 3. Evolutie gedurende de laatste 10 jaar (gele balkjes) van de jaarstaten in België en aanduiding van het aandeel van de geïnformatiseerde gegevens.

Het invoeren van de gegevens van 2009 werd uitgevoerd door 237 verschillende medewerkers-ringers. De doelstelling om vrijwel de totaliteit van de ringgegevens elektronisch ter beschikking te stellen voor analyse, wordt aldus verder gerealiseerd. Dit resultaat, bekomen door de enorme inzet van de ringers zelf, is bijzonder belangrijk: het toont de hoeveelheid gegevens aan die onmiddellijk beschikbaar zijn voor analyse.

Het invoeren van de historische gegevens werd in 2010 verdergezet. Onder andere door het financieren door het KBIN van het equivalent van 4 jobstudent-maanden. Dit proces wordt eveneens aangemoedigd bij de ringers en waar mogelijk ondersteund, b.v. door het uitlenen van een PC van het KBIN of de omzetting van historische databanken in een ander elektronisch formaat naar de access-bestanden van PAPAGENO. Meerdere ringers zetten het invoeren van hun eigen historische gegevens verder; sommigen gaan daarbij terug tot in de jaren vijftig.

De gegevensbank van de terugmeldingen telt momenteel 568.775 records, verdeeld over 293 soorten en ondersoorten. Elk record slaat op één terugvangst en telt 60 velden. Het invoeren van de historische data van in het buitenland geringde en in België teruggemelde vogels in PAPAGENO gaat verder. De systematische invoering van de controles (vogels door dezelfde ringer geringd en teruggevangen op dezelfde of nabije plaats) verloopt vanaf 2000 zeer goed dankzij PAPAGENO. De codering van de historische gegevens van dit type werd in 2006 opgestart en loopt nog steeds.

HOOFDSTUK IV

CERTIFICERING 2010

Elk jaar, in de tweede helft van november, worden examens ingericht voor het bekomen van een vergunning van medewerker ringer-van het KBIN. De kandidaten worden voorgesteld voor deelname aan het examen door de groepsverantwoordelijke, na het doorlopen van een praktijkstage met de bedoeling hen enerzijds vangtechnieken en het manipuleren van vogels bij te brengen, anderzijds hen voor te bereiden tot het examen. De inschrijvingen worden elk jaar afgesloten op 1 september.

Het examen voor een nestvergunning (met uitsluiting van vanginstallaties, vallen, netten of fuiken) vereist een stageperiode van ten minste twee jaar. Het examen voor een vangvergunning (die het gebruik van vanginstallaties, vallen, netten of fuiken toelaat) vereist dat men voorafgaand al titularis is van een nestvergunning, gevolgd door een nieuwe stageperiode van ten minste twee jaar. Kandidaten die, in het kader van een bijzondere studie, maximaal 3 soorten wensen te ringen, kunnen een specifiek examen aanvragen.

Het examen wordt georganiseerd op het KBIN en bestaat uit drie verschillende delen:

1. Schriftelijke evaluatie van de kennis betreffende de administratie (invoeren en doorsturen van gegevens), identificatietechnieken op soortniveau en determinatie van bepaalde gegevens (ruistrategie, topografie van het verenkleed) en methoden voor het nemen van biometrische gegevens.
2. Identificatie (op soortniveau) van 25 soorten op dia;
3. Identificatie op soortniveau (en van het geslacht en de leeftijd in geval van vangvergunning) van balgen tijdens een sessie van één uur.

Deze laatste proef wordt afgelegd voor een onafhankelijke examiner (ervaren groepsverantwoordelijke). In 2010 waren dit: Robert Thomas, André Lambotte, Norbert Roothaert en Johan Vanautgaerden.

Het volledige examen duurt tussen twee en drie uur en wordt onmiddellijk na het afleggen door de jury geëvalueerd. De resultaten, onder de vorm van waarderingscores, worden per onderwerp voorgelegd: kennis van de administratie van het ringwerk, kennis van de ruistrategieën en de topografie van het verenkleed, kennis van de criteria voor identificatie op soortniveau, leeftijd en geslacht. De resultaten worden per post en binnen de tien dagen na het afleggen van het examen meegedeeld aan de kandidaat, met kennisgeving aan de verantwoordelijke van de betrokken ringgroep,

Onderzoekers (masters, doctorandi, assistenten) die voorgesteld worden door een diensthoofd van een wetenschappelijke instelling (universiteit, instituut, onderzoeksinstelling) zijn vrijgesteld van een stageperiode en het afleggen van een examen. Voor het overige lijkt hun administratief parcours op dat van de andere ringers.

Enkel de personen die beantwoorden aan deze criteria en die aldus, op aanvraag van het KBIN, een vergunning dienaangaande bekomen hebben, afgeleverd door de bevoegde gewesten, mogen de ringen gebruiken die eigendom zijn van het KBIN.

De examensessies van 2010 zijn doorgegaan op 27 november voor 16 Nederlandstalige kandidaten behorend tot 11 verschillende werkgroepen en op 28 november voor 4 Franstalige kandidaten behorend tot 4 verschillende werkgroepen

In totaal werden 7 examens afgelegd tot verwerving van een nestvergunning, 11 voor een vangvergunning en 2 voor een specifieke vergunning. Het slaagpercentage voor nestvergunning bedraagt 100%, 63 % voor de vangvergunning en 100% voor de specifieke vergunningen. Bij de examens, afgenomen voor vangvergunning, bedraagt het slaagpercentage wat betreft administratieve kennis 83%, 73% voor kennis van rui en vogeltopografie en 63 % voor vogeldeterminatie. De niet geslaagde deelnemers bij de proef voor een vangvergunning hebben duidelijk het niveauverschil onderschat dat bestaat tussen beide soorten vergunningen en dat inherent is aan een verhoging tot

vangvergunning. Zij voldeden niet op het vlak m.b.t. de soortendeterminatie en beschikten verder niet over de vereiste kennis wat betreft de determinatie op geslacht en leeftijd.

Van de geslaagde kandidaten behaalden 86% van de nestvergunningen en 71% van de vangvergunningen de vermelding zeer goed.

De examensessie 2010 leidde aldus tot de certificering van 7 nieuwe nestrings, 2 specifieke en 7 vangvergunningen of 9 nieuwe medewerkers ringers voor België in 2011, hetgeen neerkomt op 2,6% van het netwerk in 2010.

HOOFDSTUK V

ONDERZOEKSPROGRAMMA'S

FLUTREE: Integratie van de parameters bij de overbrenging van in België aangifteplichtige vogelgriepvirussen (H5-H7) in een op het risico gebaseerd monitoringsysteem (2010-2011).

In opdracht van: FOD Volksgezondheid (DG4)

In samenwerking met: CODA

Het Flutree-project is een vervolg op het INN-FLU-project, waarmee de Europese Commissie probeerde inzicht te krijgen op de verspreiding van de vogelgriep (H5N1) in Europa. (zie verder). Flutree is een Belgisch project en heeft drie doelstellingen:

2.1 Onderzoek naar de contactfrequentie tussen wilde watervogels en pluimvee.

België heeft maatregelen getroffen om te vermijden dat wilde watervogels het pluimvee met griep besmetten. Belangrijk hierbij is de verplichting neerhofvogels tijdens de als risicovol beschouwde migratieperiodes op te hokken.

Toch ontbreken de basisgegevens om het nut en de doeltreffendheid van deze maatregel te evalueren. Het project wil onder andere deze contactfrequentie kwantificeren en de risicoperiodes bepalen. In 2010 kregen twee open kippenrennen elk vier op een digitaal registreerapparaat aangeschakelde infraroodcamera's: één langs de Dijle in het centrum van Waver en één bij de bezinkingsvijvers van de suikerraffinaderij. Van augustus tot mei werden de rennen dag en nacht gefilmd en elke maand werden de beelden geanalyseerd. Elke wilde eend die in de ren binnenkomt wordt geïdentificeerd, de verblijfsduur gechronometreerd en de gegevens in een databank ingebracht. Op die manier werden in 2010 13 632 opname-uren bekeken. De databank bevat ook andere parameters rond het houden van de dieren in elke ren afzonderlijk: het buiten voederen, de gehouden pluimvee rassens of een eventuele vijver in de ren. Zo kunnen we nagaan welke praktijken bij het houden van pluimvee risico's inhouden. Elke week worden tevens de wilde eenden die zich in de buurt van de rennen ophouden. Zo onderzoeken we het verband tussen het aantal van deze eenden en de frequentie waarmee ze in de ren binnenkomen.

2.2 Opstellen van serologische monitoring van wilde vogels

Sinds de herfst van 2005 verloopt de virologische monitoring van wilde vogels in België routinematig via snavel- en cloaca-strijkjes. We doen dit tijdens het ringen, maar het bleek dat deze methode nog kon verfijnd worden. Van alle door het H5N1-virus besmette wilde vogelsoorten die in Europa sinds 2005 gevonden werden, is de knobbelzwaan (*Cygnus olor*) een van de meest voorkomende. De analyse van de bij deze soort in België gemaakte snavel- en cloacastrijkjes gaf vaak een negatief resultaat voor het griepvirus. Bij als voorbereiding voor later onderzoek uitgevoerde serologische tests, bleek het voorkomen van het virus echter veel hoger (tot 52 %) . In 2010 zijn er 106 bloedafnames bij knobbelzwanen uitgevoerd, -parallel met snavel- en cloaca-strijkjes. Bij de Canadese gans (*Branta canadensis*) lag dit aantal op 470.

2.3 Evaluatie van de verplaatsingen van wilde watervogels binnen dezelfde winter

Het huidige monitoringsysteem houdt geen rekening met de verplaatsingen van wilde watervogels tussen en vanuit de kwetsbare natuurgebieden die het FAVV aanduidde op basis van de tellingen van half januari. Dit aspect is cruciaal, vooral omdat er heel veel eenden van talrijke soorten overdag op bepaalde wateroppervlakken rusten en zich 's nachts naar hun foerageergebieden verspreiden.

Het Flutree-programma behelst ook het onderzoek, met behulp van een zendertje, van verplaatsingen van wilde eenden (*Anas platyrhynchos*) tijdens de winter. Het systeem werkt met gsm-golven en een gps-ontvanger, die op enkele meter na bepalen waar zich elke gemerkte eend bevindt. Dit stelt het verspreidingspatroon vast, alsook een eventueel contact met neerhofdieren. In de winter 2010-2011 zullen tien gps-gsm zenders geplaatst worden op in Longchamps en Terhulpen gevangen eenden.

Verschuivingen in overwinteringsgebieden van trekvogels (2009 - 2011).

In opdracht van: FOD Wetenschapsbeleid

In 2010 nam Michèle Loneux deel aan 3 wetenschappelijke conferenties over trek en monitoring. Ze stelde er verschillende bijdragen van de Ringdienst voor (3 posters en een mondelinge mededeling).

Deze internationale bijeenkomsten waren telkens een goede gelegenheid om de algemene werking van de Ringdienst voor te stellen en tevens aan te geven in welke algemene context inzake beschikbaarheid van gegevens, het onderzoeksproject plaats vond. Het algemeen overzicht van de ringgegevens die nu geïnformatiseerd zijn, liet toe de dekkinggraad van het ringwerk in België te illustreren, de evolutie van het aantal per soort geringde vogels in de laatste 80 jaar, het vrij konstante voorkomen in de jaarstaten van een aantal soorten, zowel per decennium (tijdvak van 10 jaar) als over het hele bestaan van het ringwerk in België. Dit laatste aspect is sterk beïnvloed door het gebruik, in de loop van de beschouwde periode, van nieuwe technieken, zowel inzake het vangen als wat betreft het aantrekken van bepaalde soorten. Een interessante vergelijking van de bekomen resultaten qua terugmeldingen bij het gebruik van twee verschillende technieken (metalen ringen en Argoszenders) in dezelfde populatie Bergeenden, was het onderwerp van een van de voorgestelde posters.

De mondelinge mededeling stelde een aantal voorlopige resultaten van het onderzoeksproject voor. De kartografie van de winterterugmeldingen van korte afstandstrekkingen toont de afname aan van de afgelegde afstand naar het zuiden en dit bij vergelijking per decennium (1930-2010). Sommige soorten zijn in dit verband meer kenmerkend dan andere: Vink, Keep, Groenling, Pimpelmees, Koolmees, Merel,...

Vooraleer deze analyse nog verder door te voeren, blijkt het vervullen van de gegevensbank prioritair maar nog niet volledig afgewerkt. Deze herfst werd ook verder gewerkt aan het standaardiseren van de exacte ringplaatsen. Hierdoor kunnen de ringplaatsen in België van later teruggemelde vogels correcter op kaart worden gezet, hetgeen toelaat bijkomende nuttige informatie te verzamelen. Het zoeken naar correlaties tussen de kaarten per decennium van de terugmeldingen van een aantal voorbeeldsoorten en de gemiddelde waarden per decennium van bepaalde meteorologische parameters, is de volgende stap in het onderzoeksproject.

INN-FLU : ecologie en pathologie van aviaire influenza-infecties (2007-2010).

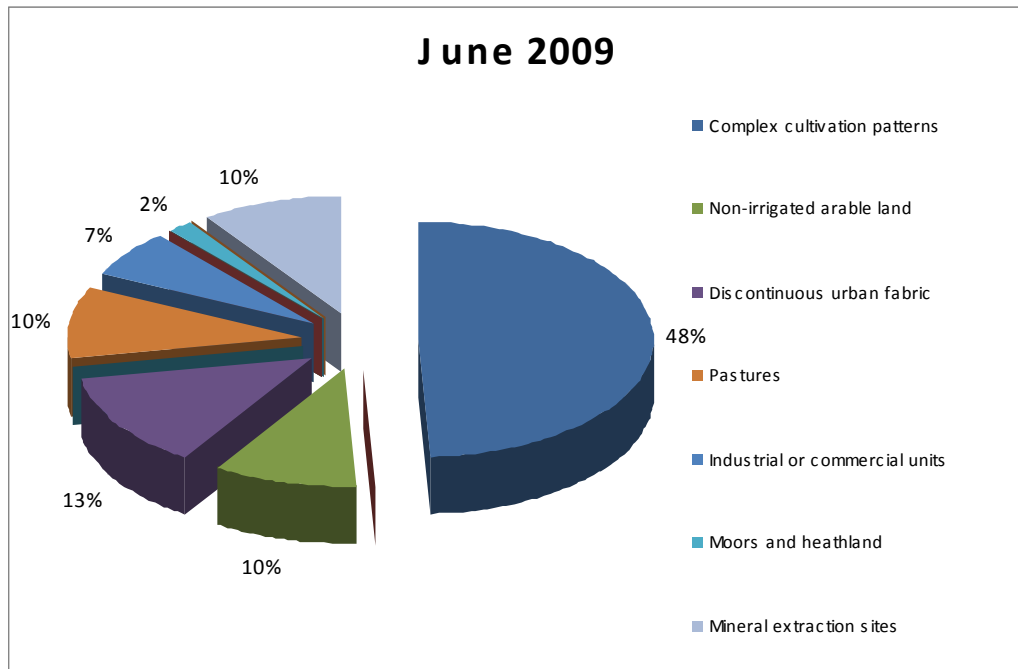
In opdracht van: Europese Commissie

In samenwerking met: Friedrich-Loeffler-Institut (Duitsland), Albert-Ludwigs Universität Freiburg (Duitsland), Ludwig-Maximilians-Universität München (Duitsland), CODA (België), Centre National de la Recherche Scientifique (Frankrijk), Aristotle University of Thessaloniki (Griekenland), National Veterinary Research Institute (Polen), Institute for Animal Health (Verenigd Koninkrijk).

Het programma INN FLU werd met drie maanden verlengd en dus op 1 april 2010 afgesloten. Het onderzoek naar de dynamiek van de besmetting met influenzavirussen tussen in het wild levende vogels werd tot 7 maart 2010 verdergezet te Ter Hulp. Wilde eenden, (*Anas platyrhynchos*), Kuifeenden (*Aythya fuligula*), Tafeleenden (*Aythya ferina*) en Meerkoeten (*Fulica atra*) die geringd en gecontroleerd werden in de fuik op de vijver Gris Moulin, werden systematisch bemonsterd op cloaca- en mondvocht. Een totaal van 276 stalen werden tijdens deze drie maanden bekomen om zo de studieperiode 2009-2010 af te sluiten.

De studie van het trekgedrag werd ook verdergezet. Het opvolgen van vijf Bergeenden die te Destelbergen (Gent) werden gemerkt met een ARGOS/GPS zender heeft geleid tot een totaal van 2860 plaatsbepalingen en het aantonen van een trek naar ruipplaatsen in de Waddenzee. De meeste bepalingen zijn tot op minder dan 26 m nauwkeurig. Twee zenders waren opnieuw functioneel in maart 2010, na een stilteperiode in de winter omdat er te weinig aantal uren zonneschijn waren om de batterijen te voeden. De ene is begin april gestopt met uitzenden, de tweede was de hele zomer aanwezig tussen de Nederlandse delta en het Gentse. Vanaf 15 oktober is hij opnieuw gestopt met uitzenden.

De in 2009 verzamelde gegevens hebben een studie toegelaten van de biotopen die door de Bergeenden werden bezocht. Hiertoe werden de GPS-coördinaten met het programma GIS ARCGIS getoetst aan de gegevensbank CORINE LAND COVER (figuur 4.).

Figuur 4. Habitatgebruik volgens de typologie CORINE BIOTOPES zoals afgeleid uit de GPS gegevens van de 5 Bergeenden (*Tadorna tadorna*) die op 21 maart 2009 te Destelbergen werden uitgerust met een ARGOS/GPS.

In de Evros delta (Griekenland) werden in februari 3 Knobbelzwanen uitgerust met een ARGOS/GPS zender (figuur 5.). Geen enkele zender heeft echter meer dan een maand gewerkt en geen enkele lokalisatie buiten de delta werd waargenomen.

De zwanen die het jaar ervoor werden uitgerust met een zender zijn blijven uitzenden tot januari 2010. Geen enkel signaal werd achteraf nog opgetekend. Een van de vogels die in maart 2009 werd gemerkt in de Evrosdelta en die naar Roemenië was vertrokken om te ruïen ten zuiden van de Donaudelta, werd in de Evrosdelta terug opgemerkt vanaf december 2009 tot februari 2010. De andere werd overwinterend waargenomen in Roemenië.

De 4 zwanen uitgerust met een ARGOS/GPS zender in augustus 2009 in Oekraïne zijn maar weinig kunnen gelokaliseerd worden door een elektronische ruis die een goed signaal naar de satellieten hinderde. De laatste lokalisaties dateren van januari 2010 en komen van de Prut rivier op de grens tussen Roemenië en Moldavië, van de Roemeense Donau ter hoogte van de stad Galati, en van het centrum van de Donaudelta, eveneens op het grondgebied van Roemenië. De vierde, de enige adult, werd nooit gelokaliseerd buiten de baai van Kalankshak, de ringplaats.

Van de 219 Knobbelzwanen die in de Krim (Oekraïne) werden gemerkt tijdens de zomer 2008 en van 2009, werd er een waargenomen in Roemenië (figuur 6.) en zes in de Evrosdelta. Dit wijst op een sterke relatie tussen de broedvogels van Oekraïne en de winterkwartieren in Griekenland en meer algemeen het zuiden van Europa. Dit illustreert eveneens hoe de trekmogelijkheden van de Knobbelzwaan tot nog toe werden onderschat.

Figuur 5. GPS-ARGOS-zender met zonneënergie, geplaatst op de rug van een Knobbelzwaan (*Cygnus olor*), Evrosdelta 17/02/2010.

Figuur 6. Knobbelzwaan op 27/04/2010 waargenomen in de Donaudelta, na gemerkt te zijn in de Kalankshakbaai in de Krim.

Flavisurvey: Ontwikkeling van diagnostische instrumenten specifiek voor het Flavivirus dat wordt overgedragen door muggen en teken bij vogels, paarden en herkauwers en in het bijzonder voor het West Nile virus met het doel om een systeem van vroegtijdig alarm en epidemiologisch toezicht in te stellen (2008-2010).

In opdracht van: FOD Volksgezondheid (DG4)

In samenwerking met: CODA, Departement entomologie KBIN, Vogelopvangcentrum Héron, Vogelopvangcentrum Virelles en Vogelopvangcentrum Beernem.

Demografische, klimaat- en milieuveranderingen evenals de ontwikkeling van de agrovoedingsindustrie, van het habitat van stadsranden en het intensifiëren van verplaatsingen, hebben bijgedragen tot een herverdeling van epidemiologische risico's, in het bijzonder zoönotische risico's op zoönoses. Op die manier kunnen nieuwe epidemieën onverwachts opduiken in delen van de wereld waar het risico erop onbekend was. Dit was het geval bij de West Nile (WN) epidemie in New York in 1999. De aanwezigheid van menselijke besmettingen door het WN virus wordt niet altijd geassocieerd met beduidende mortaliteit bij vogels. Daarom beogen het instellen van middelen ter detectie van het WN virus en het toezicht op de avifauna het voortijdig kunnen detecteren van de aanwezigheid van het virus op Belgisch grondgebied. Dit programma kadert in het globale toezicht op zoönoses en dierenziektes die opduiken in België.

Het Belgisch Ringwerk voert de haalbaarheidsstudie uit van het opzetten van een actief en passief toezicht bij wilde vogels, gekoppeld aan een systeem van bemonstering van steekmuggen als potentiële overbrengers van de ziekte.

Op het gebied van actief toezicht werden volgende acties ondernomen. Er werden 481 bemonsteringen van snavelvocht uitgevoerd op trekkende transsaharische zangvogels tijdens de lentetrek. Vier kraaienfuiken werden in 2010 operationeel. Twee te Mont Saint Guibert (Waals Brabant), een op de dak van het KBIN te Brussel en een andere in het Ter Kameren Bos, ook te Brussel. In totaal werden 877 Zwarte Kraaien (*Corvus corone*), 674 Kauwen (*Covus monedula*) en 48 Eksters (*Pica pica*) gevangen en geringd. In totaal werden er 815 bemonsteringen uitgevoerd. Daarnaast werden 601 bemonsteringen uitgevoerd op roofvogels (5 soorten), voor het merendeel pulli. Zeven medewerkers-ringen hebben actief meegewerkt aan deze bemonsteringen.

Wat betreft het passief toezicht werden 144 vogelkadavers verzameld dankzij de tot stand gebrachte samenwerking met drie vogelopvangcentra.

Geen enkel van de tot nu toe geanalyseerde stalen is positief gebleken voor het West Nile virus.

Wat betreft de insecten (muggen) werden de vangsten volgens hetzelfde protocol als in 2009 gerealiseerd.

Epidemiologisch toezicht op influenzavirussen bij wilde vogels (2005 -).

In opdracht van: FAVV

In samenwerking met: CODA, ISSP, FOD Volksgezondheid, DEMNA (SPW)

De actieve monitoring van aviaire influenzavirussen bij wilde vogels in België wordt sinds de herfst van 2005 uitgevoerd door het Ringwerk. Dit toezichtsprogramma komt tegemoet aan de verplichtingen van de Europese richtlijn 2005/94/CE en van de beslissing van de Raad 2005/464/CE, aangevuld met de technische voorschriften van het document SANCO/10268/2006. Dit programma volgt op de uiterst pathogene H5N1-epidemie die werd vastgesteld bij wilde trekvogels in Zuidoost Azië.

De doelstelling is het bestuderen van het voorkomen van influenzavirussen en in het bijzonder van de subtypes H5 en H7, bij wilde vogels. Bemonstering van cloacaal vocht en snavelvocht worden uitgevoerd tijdens ringoperaties en dit bij verschillende soorten watervogels (eendachtigen, rallen, waadvogels, meeuwen, sterns) en vogel etende roofvogels, conform de lijst gepubliceerd door de Europese Commissie. De stalen worden bewaard bij 4°C en binnen de 48u overgedragen aan het laboratorium van aviaire virologie van het Centrum voor Onderzoek in Diergeneeskunde en Agrochemie (CODA).

Verschillende fuiken voor het vangen-ringen-bemonsteren van grondeleenden, duikeenden en meerkoeten werden geïnstalleerd in het kader hiervan (La Hulpe, Harchies, Chertal, Bosvoorde). De installatie van Harchies wordt geplaatst in samenwerking met het DEMNA (SP de Wallonie). Er worden eveneens gerichte bemonsteringen uitgevoerd op andere sites.

Tussen 01/01/2010 en 01/12/2010, werden 3263 stalen (2595 cloacale en 668 snavel) genomen en overgedragen aan het CODA. Dit stemt overeen met de vangst van 2595 wilde vogels behorende tot 41 soorten. De bemonsteringen werden uitgevoerd in 118 verschillende gemeentes. Acht medewerkers-ringers hebben actief meegewerkt aan deze bemonsteringen.

Bovendien doet de FOD Volksgezondheid, en in het bijzonder het FAVV, een beroep op de expertise van het Ringwerk op het gebied van trek en bewegingen van wilde vogels, onder andere aan de hand van de analyse van terugmeldingen van geringde vogels. De expertise op het gebied van trekgedrag en modaliteiten van de trekverplaatsingen bij vogels vormt hierbij een belangrijke bijkomende factor.

Een deel van de resultaten van dit programma is beschikbaar op de website van het KBIN (<http://www.natuurwetenschappen.be/science/projects/afsca>).

Studie van de dynamiek van herkolonisatie bij de Slechtvalk (*Falco peregrinus*), maatregelen ter bescherming van natuurlijke sites en instellen van instrumenten voor de controle van de illegale handel van roofvogels (1996 -).

In samenwerking met: CITES, Federale Politie, ANB, DNF (SPW), Electrabel GDF Suez

Het programma ter opvolging van de populatiedynamica van de teruggekeerde Slechtvalk (bijlage I soort van de vogelrichtlijn) wordt vanaf 1996 uitgevoerd en beoogd de studie van de dynamiek van de herkolonisatie van deze soort die tussen 1972 en 1994 als broedvogel in België verdwenen was. De huidige studie richt zich vooral op natuurlijke sites om nieuwe broedgevallen te kunnen vaststellen. Het merendeel van de jongen wordt geringd en gemeten. Een camerasysteem werd ontwikkeld om de ringnummers van de adulte broedvogels automatisch af te lezen. Dit luik zal gegevens leveren over rekrutering en overleving.

In 2010 telt de populatie 80 koppels. Dit jaar werden 124 jonge valken geringd, mede dankzij de ploeg die aan het programma meewerkte. In totaal werden 99 terugmeldingen genoteerd van in België geringde vogels sinds de terugkeer van deze soort in ons land in 1994. Het terugmeldingspercentage van metalen ringen ligt op 7,5% terwijl 7% van de vogels, gemerkt met een kleurring, werden gespot. Een programma met kleurringen werd opnieuw opgestart dit jaar; het merendeel van de jonge valken werd op deze manier gemerkt (figuur 7).

Figuur 7. Jonge valk geboren te Brussel en gemerkt met een kleurring, die identificatie op grotere afstand toelaat.

Staalname van veren werd bekomen bij de meerderheid van jonge valken, dit om het databestand van DNASTalen uit te breiden in de gegevensbank van CITES.

In 2010 werden 6 administratieve controles en 4 gerechtelijke afstappingen ondernomen. Meer dan 200 roofvogels werden hierbij door de diensten van de diergeneeskundige inspectie en de Federale Politie, bijgestaan door CITES-experten van het KBIN, gecontroleerd.

Valken voor iedereen (2005 -).

In samenwerking met: Ornithologische Commissie van Watermaal-Bosvoorde, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Politiezone Brussel hoofdstad – Elsene, de autoriteiten van de Sint-Michiels en Sinte-Goedele kathedraal.

De voorstelling aan het grote publiek van het volledige verloop van het broedgeval van het koppel Slechtvalken van de Sint-Michiels en Sinte-Goedele kathedraal sinds 2005, werd voortgezet dankzij een systeem van camera's-zenders/, ontvangers en beeldschermen. Dit laat de bezoekers toe de details van het broedgeval rechtstreeks en continu te volgen vanop het kerkplein (dankzij de infrarood-functies van de camera). Het aantal die het broedgeval van 2010 kwamen volgen, wordt geschat op 20.000 à 22.000 personen. Het totaal aantal bezoekers sinds 2005 lag tussen 100.000 en 107.000 personen.

De website (<http://www.slechtvalken.be>) werd dit jaar helemaal vernieuwd. Gedurende de hele periode, lopend vanaf het einde van de broedperiode tot en met het uitvliegen, werden beelden 'live' en in zeer goede definitie (streaming on-line) verspreid. Tussen 31 maart en 1 oktober, werden 76.178 website bezoekers geteld en 1.353.105 pagina's werden bekeken.

Studie van de dynamiek van de herkolonisatie van de Oehoe (*Bubo bubo*), maatregelen tot behoud van de natuurlijke sites et evaluatie van de risico's (1990 -).

In opdracht van: Windvision

In samenwerking met: groupe Carmeuse, groupe Lhoist

Sinds 1990 wordt een programma over het demografisch opvolgen van de populatie van de Oehoe (bijlage I soort van de vogelrichtlijn) uitgevoerd.. De soort was volledig uit België verdwenen tussen het begin van de 20ste eeuw en 1982. Nadien volgde een herstel dat begon met het reintroduceren van in gevangenschap gekweekte Oehoes. De nestplaatsen worden elk jaar opgetekend, het broedsucces bepaald en, indien mogelijk, de jongen geringd

Een significant gedeelte van de koppels broedt op industriële en semi-industriële sites. Bescherming en beheersmaatregelen van deze sites worden onderzocht met de eigenaars en de grondgebruikers (steengroeven, administraties). Impactstudies op de soort i.v.m. het heruitbaten van een groeve en de inplanting van een windmolenpark werden in 2010 uitgevoerd.

De populatie werd geschat tussen 85 en 90 broedparen. Dit jaar werden 92 pulli geringd, dankzij de ploeg die aan het programma meewerkte. In totaal werden 640 pulli geringd sinds de terugkeer van de soort in 1982.

Een volgprogramma met zenders werd op punt gezet met de bedoeling het leefgebied van de adulte vogels te bestuderen. De eerste zenders zullen geplaatst worden tijdens de winter 2010 – 2011.

Problematiek van invasieve exotische eendensoorten (1991 -).

In samenwerking met: BIM, INBO, Belgian Forum on Invasive Species, Natagora/Aves, Vlaams Gewest, Provincie West-Vlaanderen, Waals Gewest.

Langetermijn studie van de populatiedynamica en de ecologie van de Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) en de Canadese Gans (*Branta canadensis*) in het kader van de evaluatie van de impact van deze soorten op het milieu. Studie en ontwikkeling van een controlebeleid van de populatie van Canadese Ganzen op vraag van de Vlaamse overheid, de provincie West-Vlaanderen, het Waals Gewest en verschillende lokale administraties en instellingen.

Studie van de trekstrategie van stern en vorming van ringers in het Afrikaans overwinteringsgebied.

In samenwerking met: Direction des Parcs Nationaux du Sénégal, FOD Ontwikkelingssamenwerking, Gemeente Beauvechain, INBO

Samenwerkingsprogramma met een onderzoeksluik: opvolging van bewegingen van steltlopers tussen slikplaten, bepaling van de geografische oorsprong en de trekroutes van de betrokken populaties en een deel vorming inzake het toepassen van de gebruikte methoden. Deze acties zijn het gevolg van een programma voor het uitvoeren van het beheersplan van het biosfeer- reservaat van de Saloum Delta. De activiteiten binnen dit project waren in 2010 beperkt omwille van budgettaire redenen.

Opvolging van de avifauna door ringstations met gekende vangstinspanning: EURO-CES

In samenwerking met: Europese ringcentra, INBO

Het Belgisch Ringwerk is sinds 2001 ingeschreven in een Europees programma voor de opvolging van broedpopulaties van zangvogels met toepassing van de **vangst-terugvangst** techniek. Dit programma wordt gecoördineerd door het Brits Ringwerk. Deze studie heeft als doel informatie te verzamelen over populatietrends, over de productiviteit en over jaarlijkse overlevingscijfers. De uiteindelijke bedoeling beoogt een op feiten gebaseerde ondersteuning van het beleid betreffende natuurbehoud.

HOOFDSTUK VI

SAMENWERKING MET UNIVERSITEITEN EN HOGESCHOLEN

De ring- en terugmeldingsgegevens worden ter beschikking gesteld van Universiteiten en Hogescholen. Er wordt dan ook regelmatig contact gehouden met ULB, UCL, ULg, UA, UGent, Haute Ecole Provinciale du Hainaut Occidental (Aat), Haute École de la Province de Liège (La Reid).

Academisch jaar 2009-2010

Onderzoeker FNRS:

Dr Virginie Stevens voert een post-doc studie uit, getiteld "Mécanismes d'évolution conjointe de la dispersion et des comportements de coopération" met als model de Boerenwaluw (*Hirundo rustica*). (Promotor: Prof. Dr. Pascal Poncin, ULg)

Doctoraatsthesis:

Sophie Dardenne werkt verder aan haar in 2008 begonnen doctoraat, getiteld « Coopération chez l'Hirondelle rustique (*Hirundo rustica*): influence de la dispersion, des qualités individuelles, de la structure génétique et de la qualité des habitats » (Promotor: Prof. Dr. Pascal Ponsin, ULg)

Frank Hollander werkt verder aan zijn in 2007 begonnen doctoraat, getiteld « Habitat selection in anthropogenic landscapes using a migratory passerine as study model » (Promotor: Prof. Dr. Hans Van Dijk, UCL)

Stage en eindwerk:

Nicolas Pierrard, Hoge School van de provincie Liège, categorie Landbouw, finaliteit Bos en Natuur in La Reid (prof. Jean Fagot), volmaakt op de Ringcentrale een opleidingstage van professionele invoeging gedurende de periode 13/09/2010 tot 24/12/2010. Het thema van de opleiding en het daaraan verbonden eindwerk behelst de evaluatie van de kraaienpopulatie in Brussel en de studie van de intrastedelijke verplaatsingen bij deze soort.

Stage:

Jelyn Paragas student in het 6e jaar technische kwalificatie (optie boekhouding), Koning Boudewijn College (Schaarbeek) heeft een opleidingsstage professionele inzetbaarheid volmaakt in de periode van 08/03/2010 tot 26/03/2010.

Sacha Ferbus student in de Retorica aan de Ecole Decroly (Ukkel) heeft een observatiestage in professionele werksfeer volmaakt gedurende de periode 03/02/2010 tot 12/02/2010.

HOOFDSTUK VII

AANVRAGEN VOOR TOEGANG TOT DE GEGEVENS IN 2010

In het jaar 2010 werden 288 aanvragen ontvangen en aanvaard. De aanvragen die via EURING werden ontvangen, zijn opgenomen in het Engels. De andere betreffen aanvragen die rechtstreeks tot de Ringdienst werden gericht.

Aanvrager: Sébastien Piot-Rousseau

Datum van de aanvraag: november 2010

Instelling/Vereniging: Natagora

Ter beschikking gestelde gegevens:

Jaarstaat van *Carduelis flammea flammea* en *Carduelis flammea cabaret*

Doel: redactie artikel Bulletin AVES

Aanvrager: André Burnel

Datum van de aanvraag: november 2010

Instelling/Vereniging: Medewerker-ringer van het KBIN

Ter beschikking gestelde gegevens:

Ringgegevens van *Certhia familiaris*

Doel: redactie artikel Bulletin AVES

Aanvrager: Jean Doucet

Datum van de aanvraag: oktober 2010

Instelling/Vereniging: Medewerker-ringer van het KBIN

Ter beschikking gestelde gegevens:

Ringgegevens van *Corvus corax*

Doel: redactie artikel Bulletin AVES

Aanvrager: Frédéric Jiguet

Datum van de aanvraag: oktober 2010

Instelling/Vereniging: CRBPO Muséum National d'Histoire Naturelle, Paris

Ter beschikking gestelde gegevens: Ringgegevens 2009 van *Acrocephalus paludicola*

Doel:

Aanvrager: Joanne VENABLES

Datum van de aanvraag: september 2010

Instelling/Vereniging: Department of Zoology, University of Cambridge

Ter beschikking gestelde gegevens:

Recoveries of *Accipiter gentilis*, *Motacilla flava*, *Phoenicurus phoenicurus*, *Sylvia atricapilla*, *Sitta europaea*, *Lanius collurio*, *Serinus serinus*, *Carduelis carduelis*, *Emberiza citrinella*; all countries

Doel: Exploring patterns of ratio of adult males to adult females skew across a species geographic range

Aanvrager: Vincent Bulteau

Datum van de aanvraag: augustus 2010

Instelling/Vereniging: Medewerker-ringer van het KBIN

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat en Ringgegevens 2000-2010 van *Sylvia nisoria*

Doel: redactie artikel voor « le Bruant wallon », tijdschrift van de afdeling Waals Brabant van Natagora

Aanvrager: Raphael Bussière

Datum van de aanvraag: augustus 2010

Instelling/Vereniging: collaborateur-bagueur du CRBPO Muséum National d'Histoire Naturelle

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat 2004 – 2009 van *Asio flammeus*

Doel: vergelijking met een Franse studie

Aanvrager Marc Herremans

Datum van de aanvraag: augustus 2010

Instelling/Vereniging: Natuurpunt studie

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat 1997-2009 van *Troglodytes troglodytes*

Doel: redactie artikel Oriolus.studie

Aanvrager: Fränzi Korner-Nievergelt

Datum van de aanvraag: July 2010

Instelling/Vereniging: Swiss Ornithological Institute

Ter beschikking gestelde gegevens: Recoveries and yearly ringing totals of *Ayhtya fuligula*; all countries

Doel: Long-term changes in migratory connectivity of *Ayhtya fuligula* wintering or breeding in Europe

Aanvrager Antoine Derouaux

Datum van de aanvraag: mei 2010

Instelling/Vereniging: AVES asbl

Ter beschikking gestelde gegevens: Ringgegevens 1927-2010 van *Locustella fluviatilis*

Doel: redactie artikel Bulletin AVES

Aanvrager Jan Hofmeyer

Datum van de aanvraag: mei 2010

Instelling/Vereniging: Percy FitzPatrick Institute of African Ornithology, University of Cape Town

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat 1963-2009 voor *Hirundo rustica*, globaal jaarstaat 1980, 1985, 1990, 1995, 2000, 2005.

Doel: wetenschappelijke publicatie

Aanvrager: Susanne Åkesson

Datum van de aanvraag: May 2010

Instelling/Vereniging: Department of Biology Department of Biology Lund University

Ter beschikking gestelde gegevens: Recoveries of *Apus apus*; all countries

Doel: Common swift (*Apus apus*) migration and wintering.

Aanvrager: Susana Suarez Seoan

Datum van de aanvraag: May 2010

Instelling/Vereniging: Universidad de Leon, Area de Ecologia. Dpto. Biodiversidad y Gestion Ambiental. Facultad de Biologia

Ter beschikking gestelde gegevens: Recoveries of *Luscinia svecica*; all European and African countries

Doel: Landscape genetics as a tool for conservation of european bluethroats

Aanvrager: Alejandro Onrubia

Datum van de aanvraag: May 2010

Instelling/Vereniging: Fundacion Migres

Ter beschikking gestelde gegevens: Recoveries, of *Ciconia ciconia*, *Milvus migrans*, *Buteo buteo*, *Alauda arvensis*, *Hirundo rustica*, *Anthus pratensis*, *Motacilla flava*, *Erithacus rubecula*, *Sylvia atricapilla*, *Turdus philomelos*, *Fringilla coelebs*, *Carduelis carduelis* to Spain.

Doel: Study of Environmental and geographical factors determining bird migration in the Iberian peninsula

Aanvrager Carlo Van Seggelen

Datum van de aanvraag: april 2010

Instelling/Vereniging: Medewerker-ringer van het KBIN

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat 1960 - 2009 en terugmeldingsgegevens 1927-2010 voor *Caprimulgus europaeus*

Doel:

Aanvrager: Sarah Roggeman

Datum van de aanvraag: april 2010

Instelling/Vereniging: Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Overheid

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat en ringgegevens 2004-2010 van *Acrocephalus paludicola*.

Doel: redactie rapport tweede Meeting of the Signatories of the Memorandum of Understanding (CMS) voor *Acrocephalus paludicola*.

Aanvrager: Martin Salek

Datum van de aanvraag: March 2010

Instelling/Vereniging:

Ter beschikking gestelde gegevens : recoveries of *Athene noctua*, all European countries

Doel: Comparison of dispersion changes in selected sedentary birds (*Athene noctua*) between the time when populations were abundant and current situation (fragmentated populations).

Aanvrager: Martin Salek

Datum van de aanvraag: March 2010

Instelling/Vereniging:

Ter beschikking gestelde gegevens : recoveries of *Passer domesticus*, all European countries

Doel: Comparison of dispersion changes in selected sedentary birds (*Passer domesticus*) between the time when populations were abundant and current situation (fragmentised populations).

Aanvrager: Simone Tenan

Datum van de aanvraag: March 2010

Instelling/Vereniging: Museo Tridentino di Scienze Naturali, Trento - University of Pavia, Pavia

Ter beschikking gestelde gegevens : Recoveries of *Anthus trivialis*, *A. pratensis*, *A. spinoletta*, *Motacilla flava*, *M. cinerea*, *M. alba*, *T. troglodytes*, *Prunella modularis*, *Erithacus rubecula*, *Luscinia megarhynchos*, *L. svecica*, *Phoenicurus ochruros*, *P. phoenicurus*, *Saxicola rubetra*, *S. torquata*, *Oenanthe oenanthe*, *Turdus torquatus*, *T. merula*, *T. philomelos*, *Locustella naevia*, *Acrocephalus schoenobaenus*, *A. palustris*, *A. scirpaceus*, *A. arundinaceus*, *Hippolais icterina*, *H. polyglotta*, *Sylvia curruca*, *S. communis*, *S. borin*, *S. atricapilla*, *Pyloscopus bonelli*, *P. sibilatrix*, *P. collybita*, *P. trochilus*, *Regulus ignicapilla*, *Muscicapa striata*, *Ficedula hypoleuca*, *Remiz pendulinus*, *Lanius collurio*, *Fringilla coelebs*, *Serinus serinus*, *Carduelis chloris*, *C. carduelis*, *C. cannabina*, *Emberiza citrinella*, *E. hortulana*, *E. schoeniclus* to France, Switzerland, Germany, Austria, Slovenia and Italy.

Doel: Expected results of this project will provide a deeper understanding of the environmental and biological drivers of abundance in migrating birds and the role of migrants as indicators of environmental change. It will make use of the data generated by the "Progetto Alpi" network, coordinated by the Italian Ringing Scheme and the Natural Science Museum of Trento. This information will be used to perform a series of comparative analyses test a suite of hypotheses on the relationship between bird abundance and weather conditions.

Aanvrager: Andrea Gehrold

Datum van de aanvraag: March 2010

Instelling/Vereniging: Max Planck Institute for Ornithology, Radolfzell

Ter beschikking gestelde gegevens : Recoveries of *Anas strepera*, all European countries

Doel: PhD on moult migration in waterfowl. The aim is to identify important characteristics of prominent moulting sites, to explain how these specific conditions determine presence of distinct species, species composition/richness and total bird numbers.

Aanvrager: Yvonne Verkuil

Datum van de aanvraag: March 2010

Instelling/Vereniging: University of Groningen

Ter beschikking gestelde gegevens : Recoveries of *Philomachus pugnax*, all European countries

Doel : The research questions are: 1. What are the patterns in annual survival and site fidelity in ruffs? 2. Flexibility in Ruff migration routes and patterns. It will allow us to test if patterns we have observed in ruffs migration through the Netherlands hold for the larger population.

Aanvrager: Miguel Carrero Galvez

Datum van de aanvraag: March 2010

Instelling/Vereniging:

Ter beschikking gestelde gegevens : Recoveries of *Apus apus*, all European countries

Doel: information about swifts recovered around Europe as a way to measure the success of our rehabilitation and release processes.

Aanvrager: Thijs Lietaer

Datum van de aanvraag: maart 2010

Instelling/Vereniging: Medewerker-ringer van het KBIN

Ter beschikking gestelde gegevens: ringgegevens en terugmeldingsgegevens in het Vlaams Gewest voor *Anthus spinoletta spinoletta*

Doel: redactie artikel voor Natuurpunt

Aanvrager: Thierry Walot

Datum van de aanvraag: maart 2010

Instelling/Vereniging: GIREA – Université Catholique de Louvain

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat 1960-2008, ringgegevens 1927-2010, terugmeldingsgegevens 1927-2010 van *Miliaria calandra*.

Doel: Studie in het kader van beheer maatregelen

Aanvrager: Ron Summers

Datum van de aanvraag: februari 2010

Instelling/Vereniging: RSPB Scotland

Ter beschikking gestelde gegevens: Jaarstaat 1960-2009 voor *Calidris maritima*.

Doel: publicatie monografie

Aanvrager: Francisco Martinez Benitez

Datum van de aanvraag: February 2010

Instelling/Vereniging: Institut Català d'Ornitologia

Ter beschikking gestelde gegevens : Recoveries of *Numenius arquata*, all European countries.

Doel: Atlas dels ocells de Catalunya a l'hivern (The atlas of the birds of Catalonia during winter)

Aanvrager: Anthony David Fox

Datum van de aanvraag: January 2010

Instelling/Vereniging : Department of Wildlife Ecology and Biodiversity National Environmental Research Institute University of Aarhus

Ter beschikking gestelde gegevens : Recoveries of *Anas platyrhynchos*, *Anas penelope*, *Anas crecca*, *Anas acuta*, *Anas clypeata* *Anas strepera*, all European countries

Doel : Effects of climate change on the distribution and abundance of wintering duck populations in Denmark and Northwest Europe.

Aanvrager: Serge Sorbi

Datum van de aanvraag: janvier 2010

Instelling/Vereniging: Medewerker-ringer van het KBIN

Ter beschikking gestelde gegevens : Jaarstaat 1960-2008, ringgegevens 2001-2008, terugmeldingsgegevens 1927-2010 voor *Aegolius funereus* .

Doel : redactie Atlas des Oiseaux nicheurs de Wallonie

HOOFDSTUK VIII

RINGWERK VOOR WETENSCHAPSVERSPREIDING EN VOOR BEWUSTMAKING ROND NATUURBEHOUD

Door vogels te ringen leren veel mensen de natuur kennen en realiseren ze zich dat deze bescherming nodig heeft. De pers contacteert vaak het Belgische Ringwerk en/of de ringers zelf voor informatie en reacties rond actuele milieuonderwerpen, maar ook voor de resultaten van het onderzoek. Een verhaal over lange gegevensreeksen, die dikwijls voorbeelden bevatten van vogels die duizenden kilometer verder worden gemeld en die amper tien gram wegen, vindt het publiek altijd boeiend. Wie een grasmus heel dicht kan benaderen en met de vingertoppen kan aanraken, ervaart iets unieks. Dit is zeker ook het geval bij een ontmoeting met ornithologen die wekenlang in een wachtbekken overnachten of in twintig meter hoge beuken klimmen.

Op dit ogenblik worden voornamelijk drie assen ontwikkeld: de voor het publiek toegankelijke ringstations, de informatie naar de media en het programma "Valken voor iedereen".

Toegankelijke ringstations

In België zijn er drie voor het publiek toegankelijke ringstations actief. Het Ringwerk nam hiervoor het initiatief en bepaalt hun werkmethode. Het publiek mag niet bij de netten komen, het aantal bezoekers per sessie is bekend en er moeten steeds voldoende ringers zijn, zodat deze genoeg tijd hebben, zowel voor de vogels als voor de bezoekers.

Deze drie stations zijn goed uitgebouwd en worden door zeer ervan ringers bemand.

Het ringstation in het Zwin (West-Vlaanderen)

In samenwerking met het Provinciaal Natuurpark Zwin

Het ringstation van het Zwin (West-Vlaanderen) behoort tot de oudste van België. Het werd opgericht door graaf Léon Lippens, één van de meest vooraanstaande Belgische ornithologen. Het bevindt zich midden in het reservaat, op enkele tientallen meters van de beroemde schorren.

Honderdduizenden vogels werden hier in de loop van tientallen jaren geringd en sinds 2001 kunnen de bezoekers van het educatieve vogelpark zien hoe dit in zijn werk gaat.

In 2010 was het vogelringstation in het Zwin open van 14 tot 31 augustus en in elk weekend van september, telkens van 10.00 tot 12.00 uur.

Persoverzicht 2010: VTM nieuws 13/08/2010, TV1 nieuws 13/08/2010, Focus-WTV nieuws, 13/08/2010, Het Laatste Nieuws, 21/09/2010.

Het ringstation van Nodebais (Waals-Brabant)

In samenwerking met de gemeente Beauvechain.

Het ringstation van Nodebais (Waals-Brabant) is in 1999 in het gelijknamige wachtbekken opgericht om er de biodiversiteit en de invloed van het gevoerde beheer te kunnen observeren. Dit werk gebeurt in samenwerking met de provincie Waals-Brabant, eigenaar van de site. Het past bovendien in het gemeentelijke natuurontwikkelingsplan van de gemeente Beauvechain.

Sinds 2001 kan het publiek er veel over de vogeltrek opsteken en zien hoe er aan natuurbehoud wordt gedaan. Tussen 16 en 29 augustus 2010 was het station elke morgen voor het publiek toegankelijk: belangstellenden moesten zich bij de gemeente inschrijven en de groep mocht ten hoogste 15 personen omvatten. Ze werden onthaald door drie vaste ringers van het station, bijgestaan door 1 tot 10 medewerkers (ringers in opleiding, ringers van andere groepen, studenten en partners van het natuurontwikkelingsplan). De activiteit werd aangekondigd op de website van de gemeente

Beauvechain (www.beauvechain.be), in een persmededeling, in een speciaal informatieblad dat de gemeente aan al haar bewoners bezorgde, met gerichte boodschappen aan de scholen van de gemeente, aan de partners van het natuurontwikkelingsplan en aan natuurwerkgroepen.

Bovendien werden aan scholen en natuurverenigingen vooraf afgesproken rondleidingen gegeven. Mensen die een opleiding in de ornithologie en in de ethologie volgden bij de natuurvereniging Natagora hebben in dit kader het station bezocht.

In 2010 werden in het totaal 356 bezoekers onthaald.

De resultaten staan in een verslag (in het Frans) dat sinds 2001 elk jaar gepubliceerd wordt; het kan gedownload worden vanaf de website van de gemeente Beauvechain (<http://www.beauvechain.be>).

Persoverzicht 2010: Vers l'avenir Brabant wallon: 13/08/2010, 16/08/2010, 01/09/2010 ; TV-COM 25/08/2010, RTL-TVI Journal 13:00, 19:00 23/10/2010, La Libre Belgique: 00/08/2010, La Dernière Heure: 00/08/2010.

Het ringstation van Watermaal-Bosvoorde (Brussel)

In samenwerking met de *Commission Ornithologique de Watermael-Boitsfort* (COWB)

Het open ringstation van het Brussels gewest bevindt zich in het Silexdomein in Bosvoorde, aan de rand van het Zoniënwoud. De COWB huurt sinds 1991 dit domein van de Koninklijke Stichting om er de biodiversiteit te behouden en te ontwikkelen en om er didactische activiteiten te organiseren. In dit kader werden ondermeer 300 bessendragende struiken (meidoorn, sporkehout, vlier, lijsterbes) aangeplant. In dit biotoop worden de netten voor het ringwerk opgesteld.

Van 15 tot 31 augustus 2010 werden er bezoekers onthaald. Ze moesten vooraf inschrijven en ze mochten met niet meer dan vijf per voormiddag zijn. Vanaf 8 uur stonden minstens twee vaste ringers klaar en er was koffie en andere dranken voorzien. Tijdens de weekends van september tot oktober werden vooraf vastgestelde bezoeken georganiseerd, in het bijzonder voor natuurgidsen en mensen die de opleiding ornithologie bij Natagora volgden. In de winter werden er twee bezoeken voor het publiek georganiseerd. OP die manier kon het ringen gezien worden van de soorten die kwamen eten aan de in het domein opgestelde voedertafels.

Bij elk bezoek werd het ringwerk voorgesteld, met bijzondere uitleg over de identificatiekenmerken van de soorten, maar ook over het bepalen van leeftijd en geslacht. Ook de meest typische vogelgeluiden kwamen aan bod.

Op deze activiteit daagden zowel echte liefhebbers als nieuwsgierigen op (breed publiek). Ze werd aangekondigd op het ledenblad van de vereniging, op haar website (www.COWB.be) et via de agenda's van andere verenigingen (Cultureel centrum La Vénerie, Natagora).

In een didactisch dossier (kaart met de vogeltrek van verschillende soorten, foto's van vogels en van het ringen) werd de huidige kennis over vogeltrek uit de doeken gedaan.

In het totaal volgden meer dan 150 mensen de dit jaar georganiseerde bezoeken.

Contact met de media

RTBF La Une TV (Au quotidien) 27/01/2010 : les oiseaux en hiver

RTBF La Une TV (Jardins et Loisirs) 07/02/2010 : les oiseaux au jardin, aménagement de mangeoires et nichoirs.

Focus-WTV (nieuws) 09/06/2010: het ringen van Ooievaars in het Zwin

Het Laatste Nieuws, 10/06/2010, 16/06/2010: het ringen van Ooievaars in het Zwin

RTBF La Une TV (journal) 22/08/2010 : les oiseaux de la sablière de Mont Saint Guibert

RTBF La première radio 23/08/2010 : CITES et viande de singe à Matongé

RTBF La première radio 31/08/2010 : Des cigognes font une halte remarquée sur la E411 à Louvain-la-Neuve.

Het programma Valken voor iedereen

Dit programma beoogt tegelijk onderzoek en vulgarisatie. Het wordt in detail besproken in hoofdstuk V en het persoverzicht wordt in extenso weergegeven in het rapport « Valken voor iedereen 2010 » (te downloaden van de website.

Samengevat werd het programma als volgt weergegeven in de media:

Belga-berichten: 4

Geschreven pers: 33

Gespecialiseerde publicaties: 3

TV : 7

Radio : 15

HOOFDSTUK IX

BIBLIOGRAFISCH REPERTORIUM VAN PUBLICATIES (2008 - 2010) DIE GEBRUIK MAKEN VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK, KBIN.

De publicaties van de 3 laatste jaren worden hier opgesomd. Publicaties worden immers vaak met een zekere vertraging ontvangen. Overdrukken van de vermelde artikels zijn ter beschikking op de Ringdienst.

WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES

2008

Burnel, A., Fraipont, R. & Vandewer, A., 2008. Age et sexe du Faucon crécerelle (*Falco tinnunculus*) en hiver. Aves 45/3 : 129-148.

Burnel, A., Fraipont, R. & Vandewer, A., 2008. Première mention du Pipit de Godlewski (*Anthus godlewskii*) en Wallonie. Aves 45/3 : 186-189.

Courtens, W., Stienen, E.W.M., Van de walle, M. & Verstraete, H. 2008. Gemengd broedpaar Dougalls stern met Dougalls X visdief-hybride in Zeebrugge (België). Sula: 21(3): 123-131

Herremans, M., Roggeman, W., 2008. Recente mezeninvasies in Vlaanderen : 3 soorten, 3 jaren. Deel 1 : Zwarte Mees *Parus ater*. Oriolus 73 (3) : 81-89.

Herremans, M., Roggeman, W., 2008. Recente mezeninvasies in Vlaanderen : 3 soorten, 3 jaren. Deel 2 : Koolmees *Parus major* en Pimpelmees *Parus caeruleus*. Oriolus 74 (4) : 121-139.

Mátrai, N., Gyurácz, J., Mátics, R., Bakonyi, G. 2008. A nádirigó *Acrocephalus arundinaceus* lehetséges teleliterületei az EURING adatbázisának afrikai megkerülési adatai alapján. *Állattani Közlemények*

Prochazka P., Hobson K.A., Karcza Z. & Kralj J., 2008. Birds of a feather winter together: migratory connectivity in the Reed Warbler *Acrocephalus scirpaceus*. Journal of Ornithology 149: 141-150.

2009

De Vriese, J., Lambrecht, B., Poncin, O., Vangeluwe, D., van den Berg, T. & Letellier, C. 2009. Development of West Nile virus diagnostic tools and their application to establish surveillance of WNV for horses and birds in Belgium. p 64-67 in Scientific Report 2007-2008 CODA-CERVA, Uccle.

Faveyts W. & Moreau K. 2009: Een vroeg broedgeval van Boomvalk *Falco subbuteo* met aandacht voor herkenning van verschillende leeftijdsklassen. Natuur.Oriolus 75(1): 1-4.

Fasola, M., Rubolini, D., Merli, E., Boncompagni, E., & Bressan, U. 2009. Long-term trends of heron and egret populations in Italy, and the effects of climate, human-induced mortality, and habitat on population dynamics. *Population Ecology*. DOI 10.1007/s10144-009-0165-1.

Globig, A., Staubach, C., Beer, M., Köppen, U., Fiedler, W., Nieburg, M., Wilking, H., Starick, E., Teifke, J.P., Werner, O., Unger, F., Grund, C., Wolf, C., Roost, H., Feldhusen, F., Conraths, F.J., Mettenleiter, T.C., & Harder, T.C. 2009. Epidemiological and Ornithological Aspects of Outbreaks of Highly Pathogenic Avian Influenza Virus H5N1 of Asian Lineage in Wild Birds in Germany, 2006 and 2007. *Transboundary and Emerging Diseases* 56: 57-72

- Heylen D, Adriaensen F, Dauwe T, Eens M, & Matthysen E. 2009. *Ixodes ricinus* infection load and offspring quality in brood rearing great tits *Parus major*. *Oikos* 118: 1499-1506.
- Keller, I., Korner-Nievergelt, F. & Jenni, L. 2009. Within-winter movements: a common phenomenon in the Common Pochard *Aythya ferina*. *Journal of Ornithology*.
- Liker, A. & Nagy, L. 2009. Migration of Mallards *Anas platyrhynchos* in Hungary: migration phenology, the origin of migrants, and long-term changes. *Ringling and Migration* 24, 259-265
- Mason, P. & Allsop, J. 2009. The Golden Oriole. T & AD Poyser.
- Reichlin T.S., Schaub M., Menz M.H.M., Mermod M., Portner P., Arlettaz R. & Jenni L. 2009: Migration patterns of Hoopoe *Upupa epops* and Wryneck *Jynx torquilla*: an analysis of European ring recoveries. *Journal of Ornithology* 150: 393-400.
- Symens, D., Baeten, S., Cottele, B., Courtens, W., Driessens, G., Faveyts, W., Feys, S., Mertens, J., Pecceu, B. & Van den Heuvel, G. 2009. Vogelnieuws uit Vlaanderen: najaar 2008. *Natuur.Oriolus* 75 (3): 83-103.
- van Dijk, J.G.B., Stienen, E.W.M., Gerritsen, S. & Majoor, F. 2009. Reproductie van de kokmeeuw in kust- en binnenlandkolonies. *Limosa* 82: 13-22
- Van Seggelen, C., Van Sanden, P. & Van Endert, K. 2009. Vogels ringen in Limburg. Een analyse van geringde en teruggemelde vogels in Belgisch Noord-Limburg gedurende de periode 1956-2008. Stichting Natiirpublicaties Limburg, Maastricht en provincie Limburg, Hasselt. 241p.
- Vermeersch G. 2009: Bijdrage aan geïntegreerde broedvogelmonitoring in, Vlaanderen: ringwerk in het kader van het 'Constant Effort Site'-programma, een case-studie in Essen (A). *Natuur.Oriolus* 75 (2): 37-45.
- Zwarts, L., Bijlsma, R.G., van der Kamp, J. & Wymenga, E. 2009. Living on the edge: Wetlands and birds in a changing Sahel. KNNV Publishing.
- 2010**
- Both, C. 2010. Why migrants fail to adapt to climate change: phenotypic plasticity masked by environmental constraints. *Journal of Current Biology*.
- Brochier, B., Vangeluwe, D. & van den Berg, T. 2010. Alien invasive birds. Invasive species Part 2: concrete examples, *Revue scientifique et technique OIE* Vol. 29 (2): 217-226.
- Driessens, G. & Herremans, M. 2010. Fenologie: resultaten en bespreking 2009. *Natuur.Oriolus* 76 (2): 51-58.
- Elst, J., Faveyts, W., Spanoghe, G., Vandegehuchte, M. en de leden van het BAHC. 2010. Zelzame vogels in België in 2008. *Natuur.Oriolus* 76 (2) : 43-50.
- Goffart, G., Vieuxtemps, D. & Derouaux, A. 2010. Premier cas de nidification de la Locustelle fluviatile *Locustella fluviatilis* en Belgique. *Aves* 47/2 : 65-73.
- Granter, A., Wille, M., Robertson, G.J., Whitney, H., Ojkic, D., & Lang, A.S. 2010. Reassortment of American and Eurasian genes in an influenza A virus from a Great Black-backed Gull (*Larus marinus*), a species demonstrated to move between these regions. *Archives of Virology*. In press. doi: 10.1007/s00705-010-0839-1.
- Matthysen E, Van Overveld T, Van de Castele T & Adriaensen F. 2010. Family movements before independence influence natal dispersal in a territorial songbird. *Oecologia* 162: 591-597.
- Raty, L. & la Commission d'Homologation. 2010. Rapport de la Commission d'Homologation. *Aves* 47/3: 153-165.

Rivera-Gutierrez HF, Matthysen E, Adriaensen F & Slabbekoorn H. 2010. Repertoire sharing and song similarity between great tit males decline with distance between forest fragments. *Ethology* 116: 951-959.
Symens, D., Baeten, S., Courtens, W., Driessens, G., Feys, S., Leysen, K., Mertens, J., Ottenburghs, D., Van den Heuvel, G. & Veraghtert, W. 2010. Vogelnieuws uit Vlaanderen: voorjaar 2009. *Natuur.Oriolus* 76 (1): 8-21.

Symens, D., Baeten, S., Courtens, W., Driessens, G., Feys, S., Leysen, K., Mertens, J., Ottenburghs, D., Van den Heuvel, G. & Veraghtert, W. 2010. Vogelnieuws uit Vlaanderen: zomer 2009. *Natuur.Oriolus* 76 (2): 59-64.

Talloen W, Lens L, Van Dongen S, Adriaensen F & Matthysen E. 2010. Mild stress during development affects morphology but not fitness of Great Tit *Parus major* nestlings: a challenge experiment. *Biol J Linn Soc* 100: 103-110.

Van Overveld T, Matthysen E. 2010. Personality predicts spatial responses to food manipulations in free-ranging great tits (*Parus major*). *Biol. Lett.* 6: 187-190.

POSTERS

2009

De Vriese, J., Lambrecht, B., Poncin, O., Vangeluwe, D., van den Berg, T. & Letellier, C. 2009. Feasibility study of a capture and testing system for wild birds to set up an "early warning system" for West Nile virus in horse and bird in Belgium. *ESVV- 8th International Congress of Veterinary Virology*, Budapest, 23-26 August, 2009

Hollander, F., Titeux, N. & Van Dyck, H., 2009. Habitat selection in two anthropogenic landscapes: the Red-backed shrike as a study case. Poster présenté au EGI Student Conference, Edward Grey Institute, Oxford University, 7 - 9 janvier 2009.

Vangeluwe, D., Lambrecht, B., Poncin, O. & van den Berg, T., 2009. In natura follow-up of LPAI infections among wild waterfowl. 7th International Symposium on Avian Influenza: Avian Influenza in Poultry and Wild Birds. Athens, Georgia, USA, 5-8 April 2009.

2010

Ferreira, H.L., Lambrecht, B., Van Borm, S. & van den Berg, Th. 2010. Experimental heterologous and homologous infections with an H1N1 and H3N8 LPAI viruses in mallard ducks. 14th International Negative Strand Virus Meeting, Brugge, Belgium September 2010.

Loneux M. & Vangeluwe D. 2010 : Monitoring through ringing: Distribution and importance of the ringing activity in Belgium and interest of the gathered data. Bird Numbers 2010 'Monitoring, indicators and targets'. 18thConference of the European Bird Census Council. 22-26 March 2010 Cáceres, Spain.

Loneux M. & Vangeluwe D. 2010. 2010 : Using Belgian Ringing Data to Estimate Bird Population Trends: A comparative Analysis. In Bermejo A. (Ed.): Bird Numbers 2010 'Monitoring, indicators and targets'. 18thConference of the European Bird Census Council. Book of abstracts. 22-26 March 2010 Cáceres, Spain : 81

Van Borm, S., Vangeluwe, D., Steensels, M., Poncin, O., Dumont, N., Boschmans, M., Ozhelvaci, O., van den Berg Th. & Lambrecht, B. *In natura* monitoring of constant and complex evolution of avian influenza viruses in wild mallards: observations of genetic drift, reassortment and recombination. 4th Annual EPIZONE Meeting "Bridges to the future", Saint-Malo, France, 7-10 June 2010.

Vangeluwe, D, De Regge, N. & Loneux, M. 2010 What is best? Ringing or satellite tagging birds? Evaluation applied on Common Shelduck marked in Belgium. Second conference on Bird Migration and Global Change, Algeciras, 17-20/03/20

DOCTORAATSTHESISSEN EN LICENTIAATSVERHANDELINGEN

2008

Van Tomme, T., 2008. Ecologie d'alimentation du Faucon pèlerin (*Falco peregrinus* Gmel.) en période de nidification : cas du couple installé à la cathédrale des Saints Michel et Gudule, Bruxelles. Mémoire de fin d'études en vue de l'obtention du titre de bachelier en Agronomie. Haute Ecole Provinciale du Hainaut Occidental (Ath), Département agronomique, finalité Forêt et Nature. 49 pp.

2009

Dobson, A., 2009. Ecology of the Hen Harrier *Circus cyaneus*: Taxonomy, non-breeding season behaviour and distribution in southern Britain. PhD thesis, University of Nottingham.

Strubbe, D., 2009. Invasive ring-necked parakeets *Psittacula krameri* in Europe: invasion success, habitat selection and impact on native bird species. PhD thesis, Universiteit Antwerpen.

2010

Anke Stolk, 2010. Persoonlijkheidskenmerken bij de Pimpelmees: variatie, herhaalbaarheid, en relatie met dispersie. Masterproef Universiteit Antwerpen (promotor: E. Matthysen)

MONDELINGE MEDEDELINGEN

2008

Hollander, F., Titeux, N. & Van Dyck, H., 2008. Habitat selection in two anthropogenic landscapes: the Red-backed shrike as a study case. Poster présenté au 15th Benelux Congress of Zoology, ULg, 30 - 31 octobre 2008.

Hollander, F., Titeux, N. & Van Dyck, H., 2008. Habitat selection in two anthropogenic landscapes: the Red-backed shrike as a study case. Poster présenté à la journée doctorale, Ecole doctorale BEE, UCL, 17 novembre 2008.

Vangeluwe, D., 2008. Spatial analysis of Avian Influenza. GIS in health, Bruxelles 07 mars 2008.

Vangeluwe, D., Poncin, O., Lambrecht, B., Marché, S. & van den Berg, T., 2008. First results on AI seroprevalence on Mute Swans in Belgium. The first European Swan conference. Swan ecology and biology, Daugavpils, Latvia, 08-11 octobre 2008.

2009

Hollander, F., Titeux, N. & Van Dyck, H., 2009. Habitat selection in two anthropogenic landscapes: the Red-backed Shrike as a study case. 5th Ecology & Behaviour Meeting, Université de Lyon, 7 - 9 avril 2009.

Weiserbs, A., Derouaux, A. & Vangeluwe, D. 2009. Espèces invasives: oiseaux d'eau non indigènes à Bruxelles. Incidences, évaluation des risques et panel de mesures. 33ème Colloque Francophone d'ornithologie, Paris 5-6 décembre 2009.

2010

Dardenne, 2010. Genetic structure of populations of the Barn Swallow (*Hirundo rustica*). 6th ecology and behavior meeting. Tours, France, Avril 2010).

- De Vriese, J., Poncin, O., Lambrecht, B. Vangeluwe, D. & van den Berg, Th. 2010. Development of NS1 ELISA as a early viral detection tools for WN infected target birds. Arbozoonet meeting 20-23/11/2010, Rabat.
- Hollander, F., Titeux, N. & Van Dyck, H. 2010. Habitat selection when the landscapes are anthropogenic: does preference still match adaptiveness? Oral presentation at the 3rd International Eurasian Ornithology Congress, 8 - 11 April 2010, University of the Aegean, Mytilini (Greece).
- Hollander, F., Titeux, N. & Van Dyck, H. 2010. Habitatselectie en broedsucces van een trekvogel in anthropogene landschappen: de grauwe klauwier in landbouwgebied vs. kapvlakten van sparrenplantages. VLOS 22, 07/11/2010, Antwerpen.
- Lambrecht, B., Vangeluwe, D., Lemaire, S., Marché, S. & van den Berg, Th. 2010. Different role of Canada Goose and Mute Swan in the ecology of avian influenza is supported by serological and virological investigations. 16th Annual AI-ND National Reference Laboratory Meeting, Vienna, 15/05/2010.
- Loneux M. 2010: Do they stay far, do they stay close, do they change their wintering distances? 2nd Conference on Bird Migration and Global change – Movement Ecology and Conservation Strategies, 17-20 March 2010, Caceres, Spain.
- Smets, L. 2010. Kerkuilen en wetenschap. VLOS 22, 07/11/2010, Antwerpen.
- Vangeluwe, D., 2010. Le retour du Faucon pèlerin en Belgique. Conférence à l'Espace Wallonie Bruxelles, 29/01/2010.
- Vangeluwe, D., 2010. Le Faucon pèlerin à Bruxelles: retour réussi et public conquis. 1er colloque national Faucon pèlerin, Albi, France, 19-20/11/2010.
- Vangeluwe, D., 2010. Table-ronde « Tour d'Europe des programmes de baguage coloré ». 1er colloque national Faucon pèlerin, Albi, France, 19-20/11/2010.
- Vangeluwe, D. 2010. Retour d'un Mythe. Conférence Aves Bruxelles-Brabant, Woluwe-Saint-Lambert, 14/12/2010.
- Welby, S., Poncin, P., Claes, G., Van der Stede, Y., Vangeluwe, D., Marché, S. & Lambrecht, B. 2010. An empirical approach for risk based model to enable detection and measures against spread of Low Pathogenic Avian Influenza. 18th annual conference of the Flemish Society for Veterinary Epidemiology and economics, 22/10/2010, Roeselare.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE PUBLICATIES

2008

Contribution à la chronique ornithologique du Bruant wallon n°1, le magazine de la Régionale Brabant wallon de Natagora.

Courtens, W., Stienen, E., & Van de walle, M. 2008. Sternens te Zeebrugge: broeden op een kunstmatig schiereiland. Mens en Vogel 46(1): 30-37

2009

Contributions à la Newsletter de la Centrale Ornithologique Aves (COA Nieuws) n° 19, n°20.

Contributions à la chronique ornithologique du Bruant wallon n°2,3,4,5 le magazine de la Régionale Brabant wallon de Natagora.

2010

Audenaert, T., De Smet, G. & Crapoen, M. 2010. Kleurringonderzoek bij kokmeeuwen in het Molsbroek. Durme- en Scheldeland nr 2:4-7.

Contributions à la Newsletter de la Centrale Ornithologique Aves (COA Nieuws) n° 23, 26, 29.

Contribution à la chronique ornithologique du Bruant wallon n°6, 7, 8, 9 le magazine de la Régionale Brabant wallon de Natagora.

Crapoen, M. 2010. Leven voor vogels, Gesprek met Marc Hebbelinck. Durme- en Scheldeland nr 4:4-7.

Lehaire, F. 2010. Étude des habitats utilisés par le Pic mar en Région wallonne à partir des données de l'inventaire forestier. *Forêt Wallonne*, 114.

Vande Walle, A. 2010. Kerkuilen ringen. Kerkuil Nieuws juli 2010: 56-61.

RAPPORTEN

2008

Bulteau, V., Leclercq, L. et Dermien, F. 2008. Suivi de l'avifaune nicheuse et migratrice comme bio-indicateur des sites de retenue d'eau de La Bruyère, des Forges, de Nodebais et du Petit Jean par la méthode du baguage - Rapport d'activité, année 2007. Service Environnement, Administration communale de Beauvechain, Belgique. Également consultable sur <http://www.beauvechain.be/>

Courtens, W., Stienen, E., Verbelen, D. & Van de walle, M. 2008. Eindrapport monitoring SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' en SBZV 'Poldercomplex': Resultaten van het derde jaar (2007-2008). Rapport van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, R.2008.28. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel, Belgium. 101 pp.

Poncin, O., Oversteys, J., Heymans, E., 2008. Rapport des activités de baguage ; Centre d'Enfouissement Technique de Mont-Saint-Guibert ; Année 2007. Rapport à la Direction. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vanden Wyngaert, L. & Vangeluwe, D. 2008. Actieve monitoring aviaire influenza op in het wild levende vogels in België: Verslag van de activiteiten op het Vlaams Natuurreservaat Grootbroek te Sint-Agatha-Rode (augustus 2007 – april 2008). Verslag aan het Agentschap Natuur en Bos. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

Vanden Wyngaert, L. & Vangeluwe, D. 2008. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique: rapport des activités réalisées au Grootbroek de Rhode-Sainte-Agathe (août 2007 – avril 2008). Rapport à l'Agentschap Natuur en Bos. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe D., Beudels, M.-O., O. 2008. Faucons pour tous – Valken voor iedereen. Présentation au grand public des Faucons pèlerins nichant à Bruxelles. Rapport de l'édition 2009. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique et Commission Ornithologique de Watermael-Boitsfort, Bruxelles. 28 pages.

Vangeluwe, D., Poncin, O. & Roggeman, W. 2008. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique (janvier 2007- février 2008). Rapport à l'AFSCA. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe, D. & Poncin, O. & Roggeman, W. 2008. Actieve Monitoring van het vogelgriepvirus bij wilde vogels in België (januari 2007 – februari 2008). Verslag aan het FAVV. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

Vangeluwe, D. & Poncin, O. 2008. INN-FLU: December 2008. Report of the Royal Belgian Institute of Natural Sciences on the work package 5. Report to the European Commission DG 12 Recherche. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe, D., Bulteau, V., Leclercq, L. & Poncin, O. 2008. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique: rapport des activités réalisées à l'étang du Gris Moulin à La Hulpe (août 2007 – avril 2008). Rapport à la DNF (cantonement de Nivelles), à la Commission de Gestion Natagora des Réserves naturelles du Brabant wallon et à la Province du Brabant wallon. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

2009

Bulteau, V., Leclercq, L. et Dermien, F. 2009. Suivi de l'avifaune nicheuse et migratrice comme bio-indicateur des sites de retenue d'eau de La Bruyère, des Forges, de Nodebais et du Petit Jean par la méthode du baguage - Rapport d'activité, année 2008. Service Environnement, Administration communale de Beauvechain, Belgique. Également consultable sur <http://www.beauvechain.be/>

Courtens, W., Stienen, E.W.M., Van de walle, M. & Verbelen, D. 2009. Monitoring van de SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' en de SBZ-V 'Poldercomplex': resultaten van het vierde jaar (2008-2009). Rapport van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2009.38. Research Institute for Nature and Forest (INBO). 78 pp

De Vriese J., Poncin O., Lambrecht B., Letellier C., Vangeluwe D., Van den Berg Th. 2009a. Développement d'outils de diagnostic spécifiques de Flavivirus transmis par les moustiques et les tiques chez les oiseaux, chevaux et ruminants et en particulier du virus WN en vue de la mise en place d'un système d'alerte précoce et de surveillance épidémiologique. Période 1/1/2008 au 1/1/ 2009. Rapport RF-6191-FLAVISURVEY à la DG IV SPF Santé Publique.

De Vriese J., Poncin O., Lambrecht B., Letellier C., Vangeluwe D., Van den Berg Th. 2009b. Développement d'outils de diagnostic spécifiques de Flavivirus transmis par les moustiques et les tiques chez les oiseaux, chevaux et ruminants et en particulier du virus WN en vue de la mise en place d'un système d'alerte précoce et de surveillance épidémiologique. Période 1/1/2009 au 1/11/ 2009. Rapport RF-6191-FLAVISURVEY à la DG IV SPF Santé Publique.

Griffet, A. 2009. Introduction à la dynamique de population de l'Ouette d'Egypte, une espèce invasive bruxelloise. Rapport de stage en MA1 Biologie des Organismes et Ecologie. ULB et IRSNB.

Poncin O., 2009. Rapport de l'étude des rapaces en Forêt de Soignes : année 2009. Rapport à l'IBGE Région Bruxelles Capitale, à l'Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaams Gewest, et au Département Nature et Forêts, Service public de Wallonie, Région Wallonne. 11 pages.

Poncin, O., Heymans E. & Oversteijns J., 2009. Rapport des activités de baguage (hors filet à canons) Centre d'Enfouissement Technique de Mont-Saint-Guibert. Année 2008. Rapport à la Direction du Centre d'Enfouissement. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 26 pages.

Vanaverbeke, J.; Braeckman, U.; Cuveliers, E.L.; Courtens, W.; Huyse, T.; Lacroix, G.; Larmuseau, M.H.D.; Maes, G.E.; Provoost, P.; Rabaut, M.; Remerie, T.; Savina, M.; Soetaert, K.; Stienen, E.W.M.; Verstraete, H.; Volckaert, F.A.M.J. & Vincx, M. 2009. Understanding benthic, pelagic and airborne ecosystem interactions in shallow coastal seas "WestBanks": Final Report Phase 1. Belgian Science Policy: Brussel, Belgium. 46 pp.

Vangeluwe, D. & Poncin, O. 2009a. INN-FLU: Report of the Royal Belgian Institute of Natural Sciences on the work package 5 'Ecology of Avian Influenza'. Report to the European Commission DG 12 Recherche. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 26 pages.

Vangeluwe, D. & Poncin, O. 2009b. INN-FLU: Report of the Royal Belgian Institute of Natural Sciences on the work package 5 "Ecology of Avian Influenza". Scientific progress report to the European Commission DG 12 Recherche. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe D., Beudels, M.-O. & Poncin, O. 2009. Faucons pour tous – Valken voor iedereen. Présentation au grand public des Faucons pèlerins nichant à Bruxelles. Rapport de l'édition 2009. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique et Commission Ornithologique de Watermael-Boitsfort, Bruxelles. 19 pages.

Vangeluwe D., Poncin O., Bulteau V. & Leclercq L. 2009. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique: rapport des activités réalisées à l'étang du Gris Moulin à La Hulpe (août 2008 – avril 2009). Rapport à la DNF (cantonement de Nivelles), à la Commission de Gestion Natagora des Réserves naturelles du Brabant wallon et à la Province du Brabant wallon. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 14 pages.

2010

Bulteau, V., Leclercq, L. et Dermien, F. 2010. Suivi de l'avifaune nicheuse et migratrice comme bio-indicateur des sites de retenue d'eau de La Bruyère, des Forges, de Nodebais et du Petit Jean par la méthode du baguage - Rapport d'activité, année 2009. Service Environnement, Administration communale de Beauvechain, Belgique. Également consultable sur <http://www.beauvechain.be/>

Courtens, W. Stienen, E. Van de walle, M. Verbelen, D. De Bie, J. & Adams Y. 2010. Eindrapport monitoring van de SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' en de SBZ-V 'Poldercomplex': resultaten van het vijfde jaar (2009-2010). INBO.R.2010.59. Rapport Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Poncin O., 2009. Rapport de l'étude des rapaces en Forêt de Soignes : année 2010. Rapport à l'IBGE Région Bruxelles Capitale, à l'Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaams Gewest, et au Département Nature et Forêts, Service public de Wallonie, Région Wallonne. 19 pages.

Poncin, O., Heymans E. & Oversteijns J., 2010. Rapport des activités de baguage (hors filet à canons) Centre d'Enfouissement Technique de Mont-Saint-Guibert. Année 2009. Rapport à la Direction du Centre d'Enfouissement. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 24 pages.

Vanden Wyngaert, L. & Vangeluwe, D. 2010. Actieve monitoring aviaire influenza op in het wild levende vogels in België: Verslag van de activiteiten op het Vlaams Natuurreservaat Grootbroek te Sint-Agatha-Rode (augustus 2009 – april 2010). Verslag aan het Agentschap Natuur en Bos. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel. 10 paginas.

Vanden Wyngaert, L. & Vangeluwe, D. 2010. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique: rapport des activités réalisées au Grootbroek de Rhode-Sainte-Agathe (août 2009 – avril 2010). Rapport à l'Agentschap Natuur en Bos. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 10 pages.

Vangeluwe, D. (ed.) 2010. INN-FLU: Final report of the Royal Belgian Institute of Natural Sciences on the work package 5 "Ecology of Avian Influenza". Final report to the European Commission DG 12 Recherche. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.

Vangeluwe, D., Poncin, O. 2010. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique, année 2010. Rapport à l'AFSCA. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 16 p.

Vangeluwe, D., Poncin, O. 2010. Actieve monitoring van het vogelgriepvirus bij wilde vogels in België 2009. Rapport aan het FAVV. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel. 16 paginas.

Vangeluwe, D. & Poncin, O. 2010. INN-FLU: Progress report March 2010 of the Royal Belgian Institute of Natural Sciences on the work package 5 'Ecology of Avian Influenza'. Report to the European Commission DG 12 Recherche. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 23 pages.

Vangeluwe D., Lauwers, D. & Poncin, O. 2010. Faucons pour tous – Valken voor iedereen. Présentation au grand public des Faucons pèlerins nichant à Bruxelles. Rapport de l'édition 2010. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 22 pages.

Vangeluwe D., Poncin O., Bulteau V. & Leclercq L. 2010. Monitoring actif influenza aviaire des oiseaux sauvages en Belgique: rapport des activités réalisées à l'étang du Gris Moulin à La Hulpe (août 2009 – avril 2010). Rapport à la DNF (cantonement de Nivelles), à la Commission de Gestion Natagora des Réserves naturelles du Brabant wallon et à la Province du Brabant wallon. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles. 14 pages.

HOOFDSTUK X

WERKINGSPROCEDURES

Algemene principes

Er zijn op dit ogenblik elf werkingsprocedures. Ze hebben als doel de medewerkers-ringers van het KBIN bij hun werk te begeleiden en te verduidelijken op welke wijze de gegevens die het ringen van wilde vogels in België oplevert, toegankelijk zijn.

De procedures betreffende de toegang tot de gegevens, worden voorgesteld in hoofdstukken XI en XII. De nieuwe procedure die de aankoop van mistnetten regelt, wordt voorgesteld in hoofdstuk XIII

De lijst met te gebruiken ringtypes werd geactualiseerd. Daarbij werd o.a. rekening gehouden met de beschikbaarheid van stalen ringen. Na overleg met de groepsoversten zal dit document in januari 2011 via e-mail naar alle ringers worden gestuurd.

Lijst van de gepubliceerde procedures:

Reglement betreffende de aankoop van mistnetten (december 2010)

Toegangsprocedure voor het gebruik van de gegevens van het Belgisch ringwerk door medewerkers-ringers van het KBIN (december 2009)

Procedures bij het ringen van bijzondere soorten (december 2009)

Lijst van toegelaten vangmiddelen (december 2009)

Toegangsprocedure voor het gebruik van de gegevens van het Belgisch Ringwerk (november 2008)

Procedure voor het aanleveren van ring- en terugmeldingsgegevens (maart 2007)

Procedure bij het ringen van gerevalideerde vogels (maart 2006)

Procedure bij het gebruik van kleurmerken (juni 2006)

Procedure in verband met het houden en gebruiken van lokvogels in het Waals gewest (november 2005)

Procedure in verband met het houden en gebruiken van lokvogels in het Vlaams gewest (november 2005)

Ringens, diameters en terugvangsten: richtlijnen en goede praktijken (maart 2000)

HOOFDSTUK XI

TOEGANGSPROCEDURE VOOR HET GEBRUIK VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK

Algemene principes

De doelstellingen van het Belgisch Ringwerk (KBIN) kaderen in de biologie van het natuurbehoud. De analyse van de gegevens en dus ook het ter beschikking stellen ervan, vormt een essentieel onderdeel van dit programma.

De door het ringwerk (in België georganiseerd vanaf 1927) verzamelde gegevens omvatten twee hoofdcategorieën: de ringgegevens *sensu stricto* (39 velden, zie beschrijving in bijlage) en de eigenlijke terugmeldingen die de ring- en terugmeldingsgegevens van één enkele vogel omvatten (60 velden, zie beschrijving in bijlage). Wat de ringgegevens betreft, zijn op dit ogenblik (november 2008) 7.500.000 records beschikbaar in het bestand, de rest (geschat op 12.500.000 records) is beschikbaar in de vorm van papieren ringlijsten. Alle terugmeldingen die sinds 1927 werden opgetekend, zijn geïnformatiseerd.

De procedures die hieronder worden uiteengezet, hebben dus de bedoeling om de analyse en het gebruik van de sinds 1927 verzamelde ring- en terugmeldingsgegevens te vergemakkelijken. Het systeem houdt er tevens rekening mee dat het voor het KBIN essentieel is te kunnen beschikken over een overzicht van de publicaties en werken die van deze gegevens gebruikmaken.

Elke aanvraag dient vergezeld te zijn van een beschrijving van de aard van de gevraagde gegevens en van de doelstellingen van hun gebruik. Het ter beschikking stellen van de gegevens volgt na het tekenen van een overeenkomst tussen de verantwoordelijke van het Ringwerk en de aanvrager.

Procedures in functie van het type gebruiker

1. Aanvraag door een federale, gewestelijke of gemeenschaps-overheid

Vrije toegang tot de gegevens voor gebruik in het kader van de opdracht van deze instellingen inzake het behoud van het natuurlijk patrimonium.

2. Aanvraag door een universitaire instelling

Vrije toegang tot de gegevens indien de aanvraag uitgaat van een diensthoofd met het oog op een academisch gebruik (onderzoek of onderwijs).

3. Aanvraag door een vereniging zonder winstgevend doel die het natuurbehoud tot doelstelling heeft.

Vrije toegang tot de gegevens indien de aanvraag uitgaat van een gemandateerde, het natuurbehoud tot doel heeft en uitgevoerd wordt met eigen middelen door de vereniging of door een van haar leden.

4. Aanvraag door een particulier of een commerciële groep voor beroepsdoeleinden

Toegang tot de gegevens mits betaling

5. Aanvraag door een aan het KBIN verbonden medewerker-ringer

Vrije toegang tot de gevraagde gegevens waarvan de analyse aanleiding moet geven tot een publicatie.

6. Aanvraag door een Europees of niet-Europees onderzoeker

Als het om terugmeldingsgegevens gaat, zal de onderzoeker in de eerste plaats doorverwezen worden naar de EURING DataBank (EDB). Indien alleen Belgische gegevens worden gevraagd, wordt de toegang tot de gegevens op dezelfde wijze geregeld als de op dat ogenblik geldende regeling van de EDB. De toegang tot de ringgegevens is vrij, indien de aanvraag uitgaat van een diensthoofd en voor academisch gebruik (onderzoek of onderwijs).

In alle gevallen kunnen individuele afspraken gemaakt worden.

OVEREENKOMST BETREFFENDE HET TER BESCHIKKING STELLEN VAN GEGEVENS DOOR HET BELGISCH
RINGWERK (KBIN)

Mevrouw/ de Heer

namens de Instelling/de Vereniging.....

Adres.....
.....

met als voorwerp het ter beschikking stellen van de volgende gegevens:

.....
.....
.....
.....

De betreffende gegevens worden exclusief overgemaakt aan de begunstigde. Het is niet toegelaten ze aan derden over te maken.

De begunstigde verbindt er zich toe de herkomst van de ringgegevens in elke wetenschappelijke publicatie als volgt te citeren:

in de tekst: “gegevensdatabank van het Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen”;

in de dankbetuigingen: “het Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid) en alle vrijwillige medewerkers-ringen die gegevens verzamelen en een bijdrage leveren voor de financiering van het systeem”.

De begunstigde verbindt er zich eveneens toe vijf overdrukken of een .pdf bestand van de betrokken studie over te maken aan de verantwoordelijke van het Belgisch Ringwerk en dit onmiddellijk bij het verschijnen. Indien het een boek betreft, zullen twee exemplaren afgeleverd worden, waarvan er een zal opgenomen worden in de bibliotheek van het KBIN.

Handtekening, datum

HOOFDSTUK XII

TOEGANGSPROCEDURE VOOR HET GEBRUIK VAN GEGEVENS VAN HET BELGISCH RINGWERK DOOR DE MEDEWERKERS-RINGERS VAN HET KBIN

Algemene principes

De medewerkers- ringers van het Belgisch Ringwerk (KBIN) worden aangespoord om zelf gebruik te maken van de in België verzamelde ring- en terugmeldingsgegevens. De analyse en dus ook de terbeschikkingstelling van de gegevens zijn immers een essentiële doelstelling van het programma. Het personeel van de Ringdienst is ter beschikking om iedereen met raad bij te staan en eventueel hulp of medewerking te verlenen voor een wetenschappelijke analyse.

Wie de gegevens van het Belgisch Ringwerk gebruikt en publiceert, moet volgende procedures naleven. Deze moeten er vooral voor zorgen dat het KBIN over een repertorium van publicaties en andere werken waarin gegevens rond het ringen van vogels in België gebruikt worden, kan beschikken. Dergelijk repertorium moet de noodzaak aantonen van het ringen van vogels en dus van de inzet van de ringers. Het draagt tevens bij tot de valorisatie van het systeem.

De gegevens van andere ringcentrales uit de EURING-zone zijn eveneens beschikbaar. Hiervoor moet u zich rechtstreeks tot EURING wenden. Vergeet daarbij niet te melden dat u medewerker-ringer bij het KBIN bent. Alle details hieromtrent vindt u op <http://www.euring.org>, rubriek "Data and Codes".

Procedures

Een ringer die gegevens wil analyseren die hij zelf niet verzameld heeft, vindt de manier waarop hij dit kan doen beschreven in het document "Toegangsprocedure voor het gebruik van de gegevens van het Belgisch Ringwerk" op de webstek van het KBIN".

Indien de ringer door gelijk welke derde persoon gevraagd wordt om toegang tot de gegevens te krijgen, moet hij deze derde verwijzen naar het KBIN waarna de hierboven vermelde procedure wordt toegepast. Het is aan de medewerkers-ringers niet toegelaten hun ruwe gegevens aan derden door te geven, om het even of ze daar al niet voor betaald worden.

Indien de ringer de gegevens die hij zelf verzamelde, in de vorm van een artikel wenst te publiceren, om het even of hij auteur of coauteur van de analyse is, staat het hem volledig vrij dit te doen, mits volgende voorwaarden:

- De oorsprong van de voorgestelde gegevens zal in de tekst van elke publicatie als volgt vermeld worden: "gegevens van het Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen".
- Volgende zin moet bij de dankbetuigingen opgenomen worden: Belgisch Ringwerk, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (FOD Wetenschapsbeleid) en alle vrijwillige medewerkers ringers die gegevens verzamelen en een bijdrage leveren voor de financiering van het systeem".
- Drie overdrukken of een pdf-bestand van de betrokken studie moeten onmiddellijk bij het verschijnen overgemaakt worden aan de verantwoordelijke van het Belgisch Ringwerk. Indien het een boek betreft, moeten twee exemplaren voorzien worden voor de bibliotheek van het KBIN.

Indien de ringer gegevens die hij zelf verzameld heeft, zelf via het internet wil verspreiden, dan staat het hem volledig vrij dit te doen, uitgezonderd in volgende gevallen. Ruwe gegevensbestanden mogen niet online geplaatst worden. Indien hij gestructureerde gegevens op georganiseerde sites wil plaatsen (zoals bij trektellen.be), dan moet hij eenvoudig het Belgische Ringwerk hiervan op de hoogte brengen.

HOOFDSTUK XIII:

REGLEMENT BETREFFENDE DE AANKOOP VAN MISTNETTEN

Het is duidelijk dat de het invoeren van mistnetten in het begin van de jaren 1960 het ringwerk op een revolutionaire wijze heeft beïnvloed. Grote aantallen vogels die tot dan nauwelijks werden bestudeerd, kwamen binnen bereik. De Sylviidae zijn hiervan ongetwijfeld het beste voorbeeld. Gecombineerd met het gebruik van geluid, laten mistnetten toe honderden vogels per dag te ringen. Een ruwe schatting leert ons dat (nestjongen uitgezonderd) 93% van de jaarlijks in België geringde vogels met mistnetten worden gevangen.

Maar ook deze techniek heeft zijn keerzijde. Vooreerst zijn het niet alleen ringers die hem toepassen. Mistnetten zijn hét vangmiddel bij uitstek geworden voor stropers. Er bestaat een illegale handel in mistnetten en deze handel is moeilijk op te sporen door de bevoegde instanties omdat de leveranciers vrij talrijk zijn. De verkoop van mistnetten voor wetenschappelijke doeleinden bemoeilijkt de taak van de autoriteiten en kan als dekmantel dienen voor illegale activiteiten.

Verder kunnen mistnetten ook verkeerd gebruikt worden door ringers, hetzij door het plaatsen van een aantal netten dat niet aangepast is aan het aantal ringers, hetzij door het gebruiken van onaangepaste nettypes: te fijne en kleine maaswijdte, slecht fabrikaat.

Om de illegale handel te beperken en om verkeerd gebruik te beletten, zijn de volgende regels voortaan van toepassing:

- Enkel netten die door het Belgisch Ringwerk of een andere ringcentrale aangeboden werden voorgesteld mogen door de medewerkers ringers worden aangekocht en gebruikt. Het Belgisch Ringwerk stelt momenteel 4 types netten ter beschikking die geschikt zijn voor de overgrote meerderheid van in Europa in het wild levende vogels. Het jaarlijks overzicht van de geringde vogels is daar het beste bewijs van. Speciale netten kunnen besteld worden voor speciale doeleinden.
- Uitgezonderd het geval waarbij een ringer zijn activiteiten stopt, is het ringers strikt verboden om mistnetten te verkopen.